

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน
จังหวัดชลบุรี

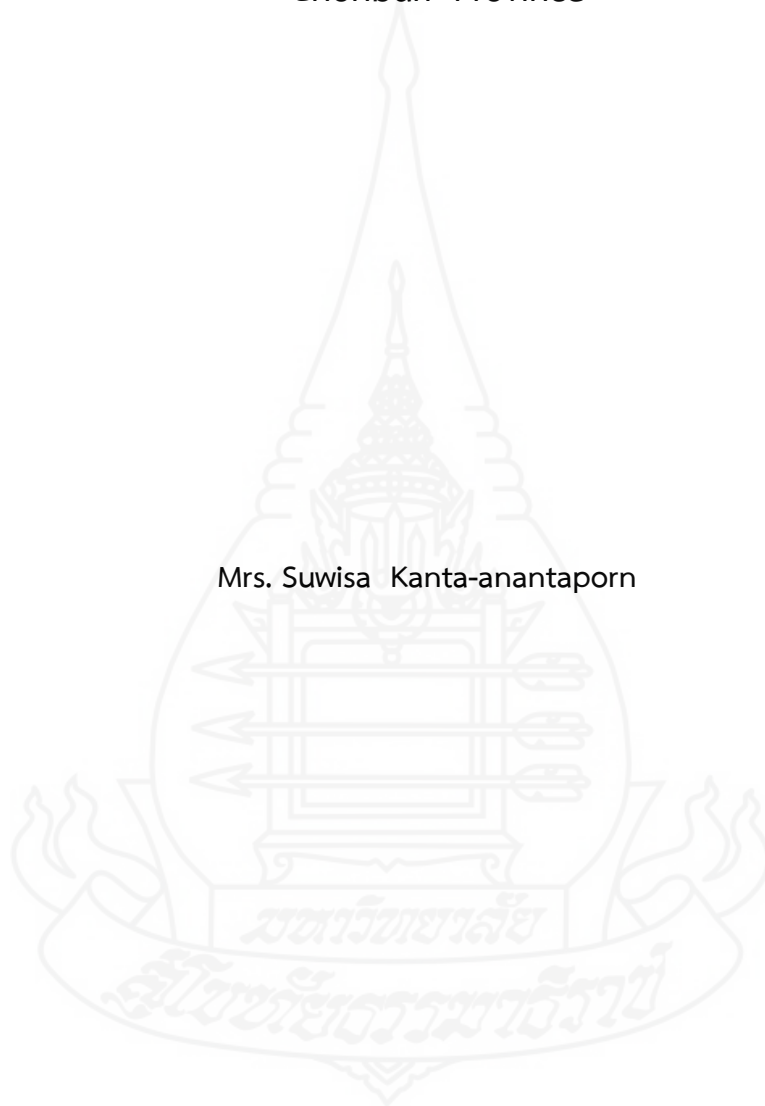
นางสุวิสาส์ กันทอนันตพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2554

Factors Relating Roles Performance of Village Extension Agents in
Chonburi Province

Mrs. Suwisa Kanta-anantaporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน
ในจังหวัดชลบุรี
ชื่อและนามสกุล นางสาววิสาส์ กันตอนันตพร
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีช คุรุทเมือง แสนเสริม
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีช คุรุทเมือง แสนเสริม)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจากท่าน รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สินีสุข คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาจุดประกายแนวความคิดทางด้านวิชาการ การเสริมสร้างทักษะ มีความตั้งใจจริงในการ ติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเต็มใจอย่างสูง จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผล สำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณ นายเลิศพงศ์ ต.ไชยสุวรรณ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญ การพิเศษ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ผู้บังคับบัญชา เพื่อนๆ มหาลัยจิตรุ่นที่ 11 โดยเฉพาะเพื่อนกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด และ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีทุกท่านที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว และสำคัญที่สุด คือ เกษตรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรีที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ส่งผลให้ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จ

ในส่วนที่เป็นคุณค่า และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่ ครอบครัวที่รักยิ่ง ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้

สุวิสาส์ กันตอนันตพร
มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดชลบุรี.....	8
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	10
อาสาสมัครเกษตร.....	22
เกษตรกรหมู่บ้าน.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	37
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม	41
ตอนที่ 2 ปัจจัยความรู้ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	52
ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน	58
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัย	63
ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน	75
ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ..	68
ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน	72
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปการวิจัย	76
อภิปรายผล	81
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	98
ก ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	99
ข แบบสอบถามการวิจัย	102
ค แบบทดสอบความรู้	123
ประวัติผู้วิจัย	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ทางการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากที่ดิน รายอำเภอ จังหวัดชลบุรี.....	10
ตารางที่ 3.1 จำนวนเกษตรกรหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บรายอำเภอของจังหวัดชลบุรี.....	35
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	42
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	43
ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	45
ตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	46
ตารางที่ 4.5 การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน.....	48
ตารางที่ 4.6 การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล.....	50
ตารางที่ 4.7 ความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี.....	52
ตารางที่ 4.8 หัวข้อความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี.....	53
ตารางที่ 4.9 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน.....	54
ตารางที่ 4.10 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่.....	57
ตารางที่ 4.11 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	59
ตารางที่ 4.12 ความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรอิสระ กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่.....	63
ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างกับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	65
ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	66
ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความเกี่ยวข้องระหว่างอายุกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ เกษตรกรหมู่บ้าน.....	67
ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความเกี่ยวข้องระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร จากสื่อมวลชน กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี.....	68
ตารางที่ 4.17 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน.....	69
ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน ในด้านหัวข้อหลักสูตร การฝึกอบรมเพิ่มเติม.....	72
ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่.....	73

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร.....	25

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจและบทบาทที่ครอบคลุมงานด้านการเกษตรทุกด้าน งานแต่ละด้านมีหน่วยงานภายในสังกัด ทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลให้การดำเนินงานตามภารกิจเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพตามนโยบายของรัฐบาล ที่ผ่านมามีการส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านการปลูกพืช แต่ในปัจจุบันอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีจำนวนลดน้อยลง ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ จึงได้มีการรับสมัคร และคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา เช่น สาขาพืช ปศุสัตว์ ประมง ดิน สหกรณ์ และอื่นๆ มาเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตร มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์งานนโยบายต่างๆ ของส่วนราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตร โดยแต่ละหน่วยงานมีการบริหารงาน สิ่งตอบแทนและแรงจูงใจแตกต่างกันไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรเกิดการบูรณาการ มีความเข้าใจ และเกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในการทำงานที่เป็นแนวทางเดียวกัน จึงได้ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตร พ.ศ.2548 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในปี 2551 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) กล่าวถึง ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ.2551 เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรที่ปฏิบัติงานในสาขาต่างๆ ตามความถนัดของอาสาสมัครเกษตร รวม 14 สาขา คือ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจ การเกษตรอาสา อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อาสาสมัครชวชนาชั้นนำ อาสาพัฒนา ยางพารา และอาสาสมัครประเภทอื่น ตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด

สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังกล่าว และได้มีการรับสมัครตัวแทนเกษตรกรจากทุกหมู่บ้าน แล้วทำการคัดเลือกให้เหลือหมู่บ้านละ 1 คนเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร หรือ เกษตรหมู่บ้าน และจัดทำคำสั่งแต่งตั้งเกษตรหมู่บ้านขึ้น ในปี พ.ศ.2552 เพื่อปฏิบัติงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่ได้รับ ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริม และพัฒนาการเกษตรของจังหวัดชลบุรี ด้วยดีมา

โดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งงานบริการทางการเกษตรต่างๆ ซึ่งการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกษตรกรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่จริงในพื้นที่ รวมไปถึงมีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอย่างไร อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบการส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดชลบุรีต่อไป ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ และพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานเกษตรกรหมู่บ้าน ของจังหวัดชลบุรี ให้เกิดประสิทธิภาพ ต่อไป รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการวางแผน หรือการกำหนดนโยบายในการพัฒนาเกษตรกรหมู่บ้าน รวมทั้งอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้สอดคล้องกับปัญหา และสถานการณ์จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม และเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดชลบุรี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการค้นคว้าเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร ของจังหวัดชลบุรี ได้ดังนี้

- 3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา
- 3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ และพื้นที่ทำการเกษตร
- 3.3 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน สาเหตุที่เข้ามาเป็นเกษตรกร

หมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และการรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล

3.4 ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3.5 บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน ในงานส่งเสริมการเกษตร ประกอบไปด้วย

3.5.1 รวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ

3.5.2 ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน กำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน

3.5.3 ชักชวน กระตุ้น ให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้

3.5.4 พบปะเจ้าหน้าที่ เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำ

3.5.5 ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทุกด้าน

3.5.6 ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกร และกระตุ้นให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ

3.5.7 ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้

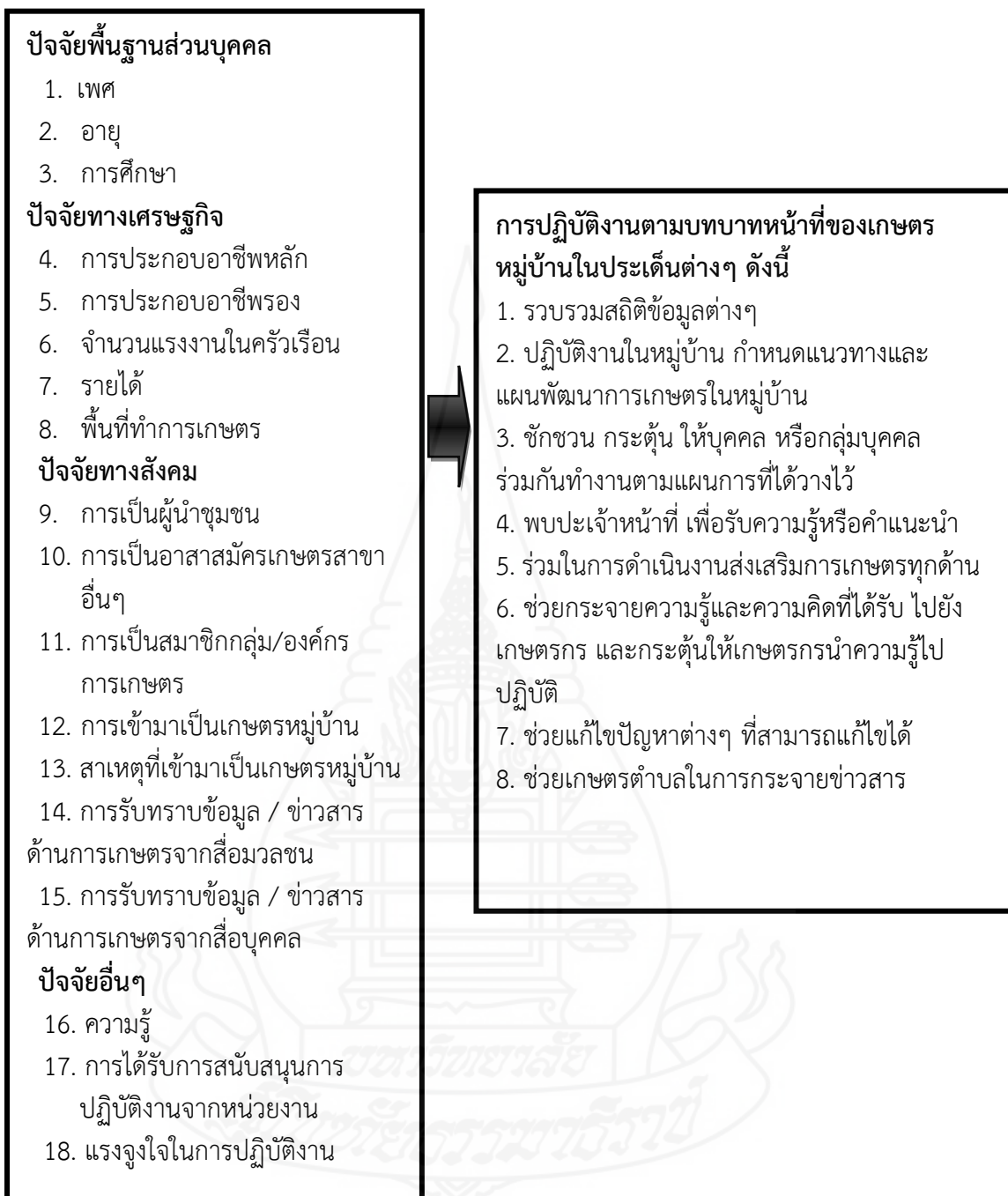
3.2.8 ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร

3.6 ปัญหาอุปสรรค ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

3.7 ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ซึ่งมีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี โดยมีรายละเอียด แสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 **ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล** ได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา ของเกษตรกรหมู่บ้านมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

4.2 **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ** ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ และพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

4.3 **ปัจจัยทางสังคม** ได้แก่ การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรการเกษตร การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน สาเหตุที่เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และการรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล ของเกษตรกรหมู่บ้านมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

4.4 **ปัจจัยอื่นๆ** ได้แก่ ความรู้ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี มีขอบเขตดังนี้

5.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ โดยครอบคลุม 8 กิจกรรมหลัก คือ

5.1.1 **ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ** และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ

5.1.2 **ร่วมกับองค์กรต่างๆ** และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน
พิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน

5.1.3 **ชักชวน กระตุ้น** และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้

5.1.4 **พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล** เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ

5.1.5 **ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช** เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1.6 **ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ** ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม

5.1.7 **ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ** ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

5.1.8 **ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร**

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน จำนวน 666 หมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี ตามคำสั่งจังหวัดชลบุรี ที่ 233/2552 เรื่อง แต่งตั้งเกษตรกรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี หมู่บ้านละ 1 คน รวม 666 คน และยังคงปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 196 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 อาสาสมัครเกษตรกร หรือ อกษ. หมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือสหกรณ์ ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้อาสาสมัครเกษตรกร คือ เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากจังหวัดชลบุรีให้ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรกร ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

6.2 เกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งในงานวิจัยนี้เกษตรกรหมู่บ้าน คือเกษตรกรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี จำนวน 666 หมู่บ้าน

6.3 บทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานของเกษตรกรหมู่บ้าน ที่ระบุไว้ในคู่มือเกษตรกรหมู่บ้าน ปี 2552 ดังนี้

1. ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน
2. ร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณา กำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน
3. ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้
4. พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ
5. ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม
7. ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป
8. ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร

6.4 การปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำ หรือการดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สามารถนำข้อมูล หรือผลการวิจัยที่ได้รับ ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

7.2 สามารถนำข้อมูลที่ได้รับ หรือผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงระบบการดำเนินงานของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3 ทำให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรค ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านที่ได้รับ ซึ่งจะสามารถนำข้อมูล หรือผลการวิจัยที่ได้รับ ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ส่วน ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดชลบุรี
2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ได้แก่
 - 2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม
 - 2.2 ทฤษฎี 2 ปัจจัย
 - 2.3 ความหมายของการปฏิบัติงาน
 - 2.4 ความหมายของบทบาท
 - 2.5 ประเภทของบทบาท
 - 2.6 การมีส่วนร่วม
 - 2.7 ความเป็นผู้นำ
 - 2.8 แรงจูงใจ
 - 2.9 ความพึงพอใจ
 - 2.10 ความรู้
3. อาสาสมัครเกษตร
4. เกษตรกรหมู่บ้าน
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรจังหวัดชลบุรี

สำนักงานจังหวัดชลบุรี (2553) ได้อธิบายว่า จังหวัดชลบุรี เป็นดินแดนที่ปรากฏขึ้นมาในหน้าประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ขอม และสุโขทัย แต่เดิมเป็นเพียงเมืองเกษตรกรรมและชุมชนประมงเล็กๆ หลายเมืองกระจุกกระจายกันอยู่ห่างๆ โดยในทำเนียบศักดินาหัวเมืองสมัยอยุธยา กำหนดให้ชลบุรีเป็นเมืองชั้นจัตวา ส่วนแผนที่ไตรภูมิก็มีชื่อตำบลสำคัญของชลบุรีปรากฏอยู่เรียงจากเหนือลงใต้ คือ เมืองบางทราย เมืองบางปลาสร้อย เมืองบางพระเรือ (ปัจจุบันคือบางพระ) และเมืองบางละมุง แม้ว่าจะเป็นเพียงเมืองเล็กๆ แต่ก็อุดมไปด้วยทรัพยากรทั้งบนบกและในทะเล มีการทำไร่ ทำนา ทำสวน และออกทะเลมาแต่เดิม นอกจากนี้ยังมีการติดต่อกับชาวจีนที่ล่องเรือสำเภาเข้ามาค้าขายกับกรุงสยามด้วย ดินแดนที่เรียกว่าจังหวัดชลบุรี มีผู้คนอาศัยอยู่มาตั้งแต่สมัยก่อน

ประวัติศาสตร์แล้ว คือสามารถย้อนไปได้จนถึงยุคหินขัด เช่น บริเวณที่ลุ่มริมฝั่งแม่น้ำพานทองเคยมีมนุษย์ยุคหินใหม่อาศัยอยู่ โดยชนกลุ่มนี้นิยมใช้ขวานหินขัดเพื่อการเก็บหาล่าได้ รวมถึงใช้ลูกปัดและกำไล ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาซึ่งมีลายที่เกิดจากการใช้เชือกทาบลงไปขณะดินยังไม่แห้ง นอกจากนี้ยังพบเศษอาหารทะเลพวกหอย ปู และปลาอีกด้วย

ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ 12 องศา 30 ลิปดา ถึง 13 องศา 43 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 45 ลิปดา ถึง 101 องศา 45 ลิปดาตะวันออก ระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 (ถนนสายบางนา-ตราด) รวมระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 หรือ Motorway (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) ระยะทาง 79 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาทีเท่านั้น

ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีการผสมผสานกันมากถึง 5 แบบ ทั้งที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา ที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง พื้นที่สูงชันและภูเขา รวมถึงเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย

ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดชลบุรีมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical climate) โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีมีฤดูกาลแตกต่างกันอย่างชัดเจน 3 ฤดู ได้แก่ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อากาศค่อนข้างอบอ้าวแต่ไม่ถึงกับร้อนจัด ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม มีฝนตกกระจายทั่วไป โดยมักตกหนักในเขตป่าและภูเขา และฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศไม่หนาวจัด ทว่าเย็นสบาย ท้องฟ้าสดใสปลอดโปร่ง และมีแดดตลอดวัน

จังหวัดชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 92 ตำบล 687 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 9 แห่ง เทศบาลตำบล 29 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 58 แห่ง และมีรูปแบบการปกครองพิเศษ 1 แห่ง คือ เมืองพัทยา เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติ และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อำเภอทั้ง 11 อำเภอของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอเกาะสีชัง อำเภอสัตหีบ อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอเกาะจันทร์ และอำเภอบางละมุง

สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (2553) ได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของจังหวัดชลบุรี ไว้ดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ทางการเกษตร และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
รายอำเภอ จังหวัดชลบุรี

อำเภอ	ครัวเรือน เกษตรกร	การจำแนกและใช้ประโยชน์พื้นที่ (ไร่)						
		พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ การเกษตร (ไร่)	ข้าว (ไร่)	พืชไร่ (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	ไม้ผล ไม้ยืนต้น (ไร่)	ไม้ดอก ไม้ ประดับ (ไร่)
เมือง	2,193	153,751	21,765	2,245	3,863	576	15,058	23
บ้านบึง	3,522	322,894	225,786	14,420	156,312	1,068	53,982	4
บางละมุง	3,708	444,912	109,214	3,523	64,429	155	41,048	59
พนัสนิคม	8,205	275,396	155,509	100,792	38,274	726	15,400	317
พานทอง	3,974	118,071	24,544	15,171	6,032	218	3,123	-
ศรีราชา	3,394	359,215	100,064	1,299	57,960	890	38,569	115
สัตหีบ	3,780	161,971	48,333	138	33,135	1,090	13,904	66
หนองใหญ่	3,121	252,003	196,111	685	57,456	1,479	136,467	24
บ่อทอง	5,047	513,188	274,438	5,777	81,139	2,919	184,595	8
เกาะจันทร์	2,354	137,669	86,388	12,022	37,218	2,780	34,343	25
เกาะสีชัง	56	-	-	-	-	-	-	-
	39,354	2,739,070	1,242,152	156,072	535,818	11,901	536,489	641

2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

พาร์สัน (Parsons, 1979; อ้างถึงในจำนงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์ (2543: 34-50) นักสังคมชาวอเมริกันเป็นคนที่สำคัญที่ทำให้ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยมเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง จนเป็นทฤษฎีหลักทางสังคมวิทยา แนวคิดที่สำคัญมีดังนี้

2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรทางสังคม มนุษย์เข้าไปอยู่ในสังคมและรวมกันเป็นองค์กรด้วยความสมัครใจ การตัดสินใจกระทำทางสังคมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์

ระหว่างผู้กระทำ (Actor) เป้าหมาย (Goals) วิธีการที่เลือกใช้ (Means) สถานการณ์ที่ผู้กระทำต้องเลือกวิธีใดวิธีหนึ่ง (Situational conditions) และตัวกำหนดเชิงบรรทัดฐาน คือ บรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม และความคิดต่างๆ ที่ผู้กระทำนำมาใช้ เพื่อเลือกวิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมาย การกระทำระหว่างผู้กระทำ หรือความสัมพันธ์ที่สมาชิกมีต่อการวิเคราะห์บุคคลต่างๆ ในสังคมได้ และจะเกิดเป็นระบบสังคมขึ้นได้นั้น มีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ผู้กระทำจะต้องมีแรงจูงใจที่จะกระทำงานตามสถานภาพและบทบาทของตนเอง และ 2) ระบบสังคมต้องพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากสังคม

2.1.2 แนวความคิดเรื่องระบบการกระทำ ระบบการกระทำเกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำแสดงบทบาทตามสถานภาพที่ดำรงอยู่ สถานภาพและบทบาทเหล่านี้จะประสานสัมพันธ์กันในรูปแบบของระบบต่างๆ อันเป็นระบบการกระทำระหว่างกัน (System of interaction) ประกอบด้วยผู้กระทำจำนวนมาก ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทที่รวมกันเรียกว่า ระบบสังคม แต่การตัดสินใจในการกระทำทางสังคมของบุคคลก็ยังคงเป็นเช่นเดิม คือ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกวิธีการไปสู่เป้าหมาย ภายใต้กฎระเบียบ หรือบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ความคิดต่างๆ และจะต้องนำสภาพการณ์ต่างๆ เข้ามาพิจารณาด้วย ที่สำคัญคือระบบย่อยของสังคมมีความต้องการจำเป็นเชิงหน้าที่ แบบแผนต่างๆ ของตัวแปร กระบวนการทางสังคมและลักษณะที่สำคัญของระบบสังคม

2.1.3 แนวความคิดเรื่องความจำเป็นพื้นฐานของระบบสังคม ระบบกระทำทางสังคมมีความต้องการพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ การบรรลุเป้าหมาย (Goal attainment) การปรับตัว (Adaptation) การบูรณาการหรือการผสมผสานส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน (Integration) และการจัดการกับความตึงเครียดโดยใช้กฎระเบียบต่างๆ (Latency) โดยที่ระบบบุคลิกภาพแก้ปัญหาเรื่องเป้าหมาย ระบบวัฒนธรรมแก้ปัญหาเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ระบบอินทรีย์แก้ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว และระบบสังคมแก้ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีเสถียรภาพทางสังคม ระบบสังคมและระบบย่อยต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

2.1.4 แนวความคิดเรื่องลำดับขั้นของข่าวสารในการควบคุมระบบสังคม เนื่องจากระบบย่อยของสังคมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงต้องมีลำดับขั้นของการควบคุมข่าวสาร เพื่อให้ความสัมพันธ์ประสานกลมกลืนกัน โดยระบบวัฒนธรรม (Cultural system) จะควบคุมข่าวสารของระบบสังคม (Social system) ระบบสังคมจะควบคุมข่าวสารของระบบบุคลิกภาพ (Personal system) ระบบบุคลิกภาพจะควบคุมข่าวสารของระบบอินทรีย์ (Organism system) ระบบแต่ละระบบอาจกลายเป็นสิ่งที่อำนวยหรือเป็นแหล่งพลังงาน (Energy conditions) ให้กันและกัน กล่าวคือ ระบบอินทรีย์เป็นแหล่งพลังงานให้กับระบบบุคลิกภาพ ระบบบุคลิกภาพเป็นแหล่งพลังงานให้กับระบบสังคม และระบบสังคมเป็นแหล่งพลังงานให้กับระบบวัฒนธรรม

2.1.5 แนวความคิดเรื่องสื่อกลางการแลกเปลี่ยน (Generalized symbolic dais of exchange) ระบบย่อยของระบบสังคมจะมีความสัมพันธ์กัน ทั้งภายในระบบและระหว่างระบบโดยมีข่าวสารเป็นสื่อสัญลักษณ์กลางในการแลกเปลี่ยน จึงกระทำได้หลายแนวทาง ดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนระหว่างระบบโดยใช้สื่อสัญลักษณ์ เช่น อำนาจ อิทธิพล ความผูกพัน

2) การแลกเปลี่ยนภายในระบบใดระบบหนึ่ง มีลักษณะเช่นเดียวกับการแลกเปลี่ยนระหว่างระบบ

3) การแลกเปลี่ยนหน้าที่เฉพาะของแต่ละระบบ เช่น การปรับตัวส่วนการบรรลุเป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดสื่อกลาง ที่จะใช้ในระบบหรือระหว่างระบบ

2.1.6 แนวความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากกระบวนการความสัมพันธ์เกี่ยวกับข่าวสาร พลังงานภายในระบบและระหว่างระบบต่างๆ ถ้าหากมีข่าวสารและพลังงานมากเกินไป จะเป็นผลออกของระบบมากเกินไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น เช่น ถ้าหากคนในสังคมมีเหตุจูงใจมากจะทำงาน หรือแสดงบทบาทมาก และอาจทำให้ต้องเกิดการจัดระเบียบ บทบาท บรรทัดฐาน และระบบค่านิยมของสังคมใหม่ แต่ถ้าหากมีข่าวสารหรือพลังงานน้อยเกินไป เช่น ถ้าคนในสังคมมีค่านิยมขัดแย้งกัน จะทำให้เกิดการขัดแย้งทางบรรทัดฐาน หรือเกิดการเสียระเบียบขึ้น ก็จะส่งผลต่อระบบบุคลิกภาพ และระบบอินทรีย์ ดังนั้นการควบคุมข่าวสารจึงเป็นแหล่งที่จะทำให้เกิดดุลยภาพ และเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมขึ้นได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมควรเป็นแบบวิวัฒนาการเพราะเหตุผลที่สำคัญดังนี้

- 1) ทำให้เกิดการจำแนกความแตกต่างระหว่างระบบย่อยของสังคม
- 2) ทำให้เกิดการจำแนกความแตกต่างในแต่ละระบบย่อยของสังคม
- 3) ทำให้เกิดการเร่งในการบูรณาการของสังคม เกิดหน่วยหรือโครงสร้าง

ด้านบูรณาการใหม่ๆ

- 4) ทำให้ระบบย่อยของสังคมสามารถดำรงอยู่ได้

จากทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยามดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การได้รับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ และเหตุจูงใจในการปฏิบัติงาน

2.2 ทฤษฎีสองปัจจัย (Two-Factors Theory of Motivation)

Frederick Herzberg (อ้างใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ ออยุธยา, 2542:110) ได้ศึกษาทฤษฎีสองปัจจัยจูงใจ – ปัจจัยสุขวิทยา (Motivator Hygiene Theory) โดยได้แบ่งประเภทปัจจัยต่างๆ ที่จะกระตุ้นให้คนขยันทำงานมากขึ้นเป็นสองพวกคือ ปัจจัยทางสุขวิทยา (Hygiene Factors) ได้แก่ นโยบายและการบริหารขององค์กร การนิเทศงานทางเทคนิค และสภาพการทำงาน ปัจจัยพวกที่สองได้แก่ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) ได้แก่ การได้รับความสำเร็จในงานที่ทำ การได้รับการยอมรับจากคนอื่น และการมีโอกาสก้าวหน้าในงาน

จากทฤษฎีสองปัจจัยดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ที่จะกระตุ้นให้คนขยันทำงานมากขึ้น คือ นโยบายและการบริหารขององค์กร การนิเทศงานทางเทคนิค สภาพการทำงาน การได้รับความสำเร็จในงานที่ทำ การได้รับการยอมรับจากคนอื่น และการมีโอกาสก้าวหน้าในงาน

2.3 การปฏิบัติงาน

เกษมธิดา สพสมัย (2536:24) ได้กล่าวถึง การปฏิบัติงาน ว่าหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความสามารถ โดยการนำความรู้ความเข้าใจ ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสถานการณ์จริง และในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม

จากความหมายของการปฏิบัติงานดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่

2.4 ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2535:495) ได้อธิบายความหมายของ บทบาท ว่าหมายถึงการทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

สนิท สมัครการ (2510: 195) กล่าวว่า บทบาทเป็นตัวแทนในลักษณะที่เคลื่อนไหวได้ (Dynamic) ของสถานภาพ บุคคลแต่ละคนได้ถูกสังคมกำหนดสถานภาพไว้ และมีความสัมพันธ์กับ สถานภาพอื่นๆ เมื่อบุคคลนั้นได้นำเอาสิทธิ และหน้าที่ต่างๆ อันมีอยู่ในสถานภาพของเขาออกมาใช้ ก็หมายความว่าเขากำลังสวมบทบาทของเขาอยู่

โสภา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมนุชย์ (2518: 130) ให้ความเห็นว่า บทบาทเป็น แบบแผนของความต้อต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้ที่สมาชิกของชุมชนคาดหวังว่าควรจะเป็นไป ตามลักษณะ ชนิดของตำแหน่งที่เป็นอยู่ ตำแหน่งจะถูกสมาชิกของชุมชนคาดหวังไว้ในระดับหนึ่งว่า พฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ควรทำอย่างไร มีพฤติกรรมอย่างไร บางครั้งอาจครอบคลุมไป ถึงภาระหน้าที่ของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้นด้วย

จีรพันธ์ กาญจนจิตรรา (2522: 20) กล่าวว่า ความหมายของบทบาทนั้น อาจแยก พิจารณาได้เป็น 2 ทาง คือหากพิจารณาด้านโครงสร้างของสังคมแล้ว บทบาทจะหมายถึงตำแหน่ง ทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะของบทบาทออกมาโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคล ที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกทาง คือผลต่อเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการสร้างสรรค์นั้น

สุชา จันทรเอม (2524: 28) กล่าวว่า บทบาท เป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำ นั่นคือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ ให้สถานภาพใด ใดๆแล้ว บุคคลในสถานภาพ นั้นจะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

อุทัย หิริญโต (2526: 197) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือ พฤติกรรมอันพึงคาดหมาย ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่ม หรือสังคม นั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะที่พึงมีต่อบุคคลอื่น ในสถานะอีกอย่างในสังคมเดียวกัน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527: 69) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

- 1) ทฤษฎีของ Linton กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพ จะกำหนดบทบาทให้ บุคคล เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครู จะต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีได้
- 2) ทฤษฎีของ Nadel กล่าวว่า บทบาท คือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดไม่ได้ เช่น เป็นครูต้องสอนหนังสือ และส่วนประกอบที่เป็นไปได้ตามกฎหมาย เช่นเป็นครูต้องเป็นสมาชิกครูสภา ดังนั้นบทบาทจึงประกอบด้วยส่วนประกอบ หลายๆ ส่วนอย่างน้อย 3 ส่วน คือ ส่วนส่งเสริมบทบาท ส่วนที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้ และส่วนที่เป็นไปตามกฎหมาย

3) ทฤษฎีของ Momanns กล่าวว่า บุคคลเปลี่ยนบทบาทตามตำแหน่งเสมอ

4) ทฤษฎีของ Parsons กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

สุรางค์ จันท์ธรม (2529: 61) ได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทมีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพมาก บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสภาพต่างๆ พึงได้กระทำนั่นเอง นั่นคือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิหน้าที่ให้สถานภาพไว้อย่างไรแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

งามพิศ สัตย์สงวน (2538: 96) กล่าวว่า บทบาท คือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับบุคคลที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำ ระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

เอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 35) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาทเป็นการกระทำตามสถานภาพ มีบรรทัดฐานกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องมีสิทธิและหน้าที่อะไรบ้างและที่สำคัญ คือ บุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นๆ จะต้องเข้าใจบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

จากความหมายของบทบาทดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ และต้องมีความเข้าใจบทบาทตนเองอย่างชัดเจน

2.5 ประเภทของบทบาท

วาณีรัตน์ รุ่งเกียรติกุล (2541, หน้า 34) แบ่งบทบาทไว้ 2 ลักษณะ คือ

1) บทบาทอุดมคติ (ideal roles) คือบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ควรจะปฏิบัติซึ่งถูกกำหนดโดยการอบรม คำแนะนำ คำสั่งสอน หน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

2) บทบาทที่เป็นจริง (actual roles) คือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ซึ่งถูกกำหนดโดยผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมนำเอาบทบาททางอุดมคติไปแปลความเพื่อปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้นอาจคล้อยหรือแตกต่างกันไปเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการแปลความหมาย โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นทั้งข้อจำกัดและสิ่งเกื้อกูลเป็นสิ่งสำคัญ สรุปได้ว่า บุคคลใดจะแสดงบทบาทได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการคือบทบาทที่สังคมคาดหวังให้ปฏิบัตินั้นต้องสอดคล้องกับตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ ต้องมีการรับรู้เข้าใจยอมรับ มีความสามารถและความพร้อม การปฏิบัติงานตามบทบาทจึงจะเกิดขึ้นได้ทั้งนี้ ผู้ครองบทบาท ครอบบาท จะต้องเกิดการรับรู้เข้าใจบทบาทอย่างสอดคล้องกันไม่ขัดแย้งกันและต้องไม่เกิดความขัดแย้งในตนเองด้วย จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และการรับรู้บทบาท สรุปได้ว่าบทบาท คือ การปฏิบัติงาน สิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งที่ตนเองดำรงอยู่ การปฏิบัติบทบาทจะกระทำได้ดี ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้ และการกระทำของบุคคล ฉะนั้น การรับรู้บทบาทย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาท หรือเข้าใจบทบาทของตนเอง คือ ภูมิหลังฐานะทางสังคม ค่านิยม ทัศนคติ ฯลฯ บุคคลที่แตกต่างกันย่อมมีการรับรู้และการเข้าใจในบทบาทที่แตกต่างกัน การรับรู้ที่ถูกต้องในบทบาทย่อมมีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพขององค์กร

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522: 39) สุดา ภิรมย์แก้ว (2541: 65) และจำนง อภิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2533: 45) ได้จำแนกประเภทของบทบาทอย่างสอดคล้องกันไว้ ดังนี้

1) บทบาทในอุดมคติ หรือบทบาทตามความคาดหวัง ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานะภาพนั้นๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นได้

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิด ด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3) บทบาทที่บุคคลแสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลกระทำจริงๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรศุภสกุล (2522: 63) ได้แบ่งประเภทของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ

1) บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึงบทบาทที่แสดงออกมาแล้วสอดคล้องกับความรู้สึกของตนเอง และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่า เขาควรมีบทบาทเช่นไร

2) บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึงบทบาทที่แสดงออกมาแล้วขัดกับความรู้สึกของตนเองและผิดไปจากความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่า เขาควรมีบทบาทเช่นไร

Sarbin (1972: 546) อังโน เกศรา อุดุลยพิจิตร (2533: 58) ได้จำแนกลักษณะที่สำคัญของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ความคาดหวัง เป็นความคาดหวังของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ว่าควรจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้นๆ อย่างไร

2) การแสดงบทบาท เป็นการแสดงบทบาทของบุคคลให้สอดคล้องกับบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ ทั้งนี้ สังคมมีส่วนในการกำหนดบทบาทหรือพฤติกรรมของสมาชิก เพื่อให้ปฏิบัติตาม โดยมากมักกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะต่างๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เป็นต้น ซึ่งถ้าบุคคลในสังคมไม่ปฏิบัติตาม ถือว่าผิดจะถูกลงโทษ แต่ในบางครั้งบทบาทไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว แต่บุคคลจะเรียนรู้บทบาทจากกระบวนการทางสังคม และจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือจากคนอื่นในสังคม เช่น การทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ก็จะทำให้เกิดบทบาทขึ้นมาได้ และยังสังคมซับซ้อนมากขึ้นเท่าใด บทบาทจะยิ่งแตกต่างกันไปมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ยังพบว่าสถานภาพและบทบาทมีความแตกต่างกันไป บางชนิดจัดอยู่ในอันดับสูง แต่บางชนิดจัดอยู่ในอันดับต่ำ ซึ่งในการกำหนดลงไปว่าสถานภาพและบทบาทใดอยู่ในระดับใด มีเกณฑ์สำคัญที่เรานิยมใช้พิจารณา ดังนี้ (เต็มศักดิ์ สุวรรณประเทศ 2521: 89)

1) รายได้ สังคมจะถือว่าผู้มีรายได้สูงจะมีสถานภาพหรือตำแหน่งสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ

2) ลักษณะของงาน สังคมมักถือว่างานประเภทที่ใช้สมอง สติปัญญา มีความสำคัญมากกว่างานที่ต้องใช้กำลังร่างกาย โดยสังคมกำหนดให้ผู้ที่ทำงานทางด้านสมอง หรือสติปัญญา มีรายได้ เกียรติ อำนาจ ค่าตอบแทนสูงกว่า ผู้ที่ทำงานที่ใช้กำลังทางร่างกาย

- 3) ลักษณะของอาชีพ ถ้าหากเราพิจารณาให้จำเพาะเจาะจงลงไป จะพบว่า อาชีพที่ใช้สมองหรือสติปัญญาด้วยกันก็ยังมีความแตกต่างกัน เช่น อาชีพครูจะถูกมองว่าด้อยกว่าอาชีพแพทย์
- 4) การศึกษา สังคมคาดหวังว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีสถานภาพ และบทบาทสูงกว่า หรือผู้ที่รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยจะมีสถานภาพสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัย
- 5) ชชาติกำเนิด ผู้ที่มีชาติกำเนิดสูงมักจะมีสถานภาพสูงไปตามชาติกำเนิดด้วย
- 6) ศาสนา ศาสนาจะแตกต่างกันไปจากเรื่องของชาติกำเนิดซึ่งคนไม่สามารถที่จะเปลี่ยนได้ แต่ศาสนาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ สังคมได้นำเอาศาสนาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความสูงต่ำของสมาชิกในสังคมด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย รายได้ ลักษณะของงาน ลักษณะของอาชีพ การศึกษา ภูมิหลังฐานะทางสังคม ทศนคติ การรับรู้บทบาทหน้าที่ของตน

2.6 การมีส่วนร่วม

นिरันตร์ จงวุฒิเวศย์ (2543: 26) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในการพัฒนาชนบท โดยให้ความหมายของการมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการของชุมชนเป็นจุดหมายของการพัฒนาการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบท การพัฒนาก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ของคนในชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนา การมีส่วนร่วม จำแนกเป็น 3 ระดับ

- 1) ระดับการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นระดับการรับผิดชอบด้วยตนเอง
- 2) ระดับการร่วมมือ การมีส่วนร่วมที่ต้องเสียสละแก่ชุมชนในด้านเวลา ททรัพย์เงิน และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้
- 3) ระดับการใช้ประโยชน์ ระดับนี้ประชาชนจะยอมรับ และใช้ประโยชน์จากบริการที่วางโครงการไว้ให้ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับยอมรับบริการ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ พัฒนา ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมมือ และร่วมใช้ประโยชน์

2.7 ความเป็นผู้นำ

นที ขลิบทอง (2543: 89) กล่าวว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิด และการกระทำของบุคคลในกลุ่ม และเป็นผู้ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งเป็นอย่างมาก โดยสรุปความหมายของคำว่า ผู้นำ ไว้ว่า คือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มให้เป็นผู้แทน และเป็นผู้ดำเนินการวางแผน ตัดสินใจ อำนวยการประสานงาน และควบคุมการปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม ให้ไปสู่วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ต้องการโดยผู้นำต้องมีอิทธิพลให้คนอื่นคล้อยตาม ทั้งในด้านความคิด และการปฏิบัติ

ภิญโญ สาร (2519: 139) ได้ให้ความหมายของผู้ผู้นำไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ผู้นำ คือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลายๆ คน ที่มีอำนาจ มีอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคน ให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือคำสั่งของเขาได้
- 2) ผู้นำ คือบุคคลที่มีอำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ 2 ทาง คือ ผู้นำอิทธิพลเหนือผู้ตามและในทำนองเดียวกัน บางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ ผู้นำหรือภาวะผู้นำ จึงเป็นผลรวมของทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั่นเอง
- 3) ผู้นำแตกต่างจากหัวหน้า หรือผู้บริหาร ทั้งนี้ผู้นำและหัวหน้าอาจจะเป็นคนๆ เดียวกันก็ได้ แต่ไม่จำเป็นเสมอไป หัวหน้าหรือผู้บริหารหลายคนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง แต่อาจไม่ได้เป็นผู้นำที่แท้จริงของกลุ่ม โดยผู้นำที่แท้จริงอาจเป็นคนอื่น ซึ่งไม่ใช่หัวหน้าหรือผู้บริหาร แต่มีอำนาจ อิทธิพล มีความสามารถจูงใจคนให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามความคิดเห็นของตนได้

อรุณ รักรธรรม (2517: 194) กล่าวว่าผู้นำ คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้น หรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้

พรสุลีย์ นิลวิเศษ (2545: 6-7) กล่าวว่าผู้นำองค์กร หมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำทางความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรม มีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่นในองค์กรนั้น เพื่อนำให้งานขององค์กรสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นผู้ริเริ่มและดำรงองค์กรไว้ตามโครงสร้างที่มุ่งหวังด้วยการสร้างความสัมพันธ์ในมวลสมาชิก หากทำหน้าที่ชักชวนขึ้นในท้องถิ่นจะเรียกว่า ผู้นำท้องถิ่น ในขณะที่ผู้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางริเริ่ม เป็นพลวัตสร้างความสัมพันธ์และมีอิทธิพลให้คนคล้อยตามเรียกว่า ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544: 101) กล่าวถึง ความสำคัญของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร ไว้โดยสรุป ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์กลางในการรับความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม จากเจ้าหน้าที่ และกระจายไปสู่เกษตรกรอื่นๆ ในชุมชน
- 2) เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรทั่วไปในชุมชน
- 3) เป็นที่ปรึกษาแนะนำให้การช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการเกษตรและชุมชน
- 4) เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่
- 5) เป็นตัวแทนของเกษตรกรในท้องถิ่น ที่ช่วยสะท้อนถึงปัญหา และความต้องการของคนในท้องถิ่นให้กับเจ้าหน้าที่
- 6) เป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรทั่วไปเกิดความกระตือรือร้น
- 7) เป็นผู้รับผิดชอบสิ่งต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่จะนำมาส่งเสริมและบริการแก่คนในชุมชน
- 8) เป็นแบบอย่างหรือแม่แบบในการนำเทคโนโลยีทางหรือวิธีการผลิตใหม่มาใช้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเป็นผู้นำดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในการรับความรู้และเทคโนโลยี เป็นวิทยากร และเป็นที่ปรึกษาแนะนำ เป็นตัวแทนของท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่

เป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรมีความกระตือรือร้น เป็นผู้รับผิดชอบสิ่งต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่จะนำมาส่งเสริม และเป็นแบบอย่างหรือแม่แบบในการนำเทคโนโลยีทางหรือวิธีการผลิตใหม่มาใช้

2.8 แรงจูงใจ

ทฤษฎีการจูงใจที่มีชื่อเสียงมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีความต้องการลำดับขั้น (Hierarchy of Needs) ของอับราฮัม มาสโลว์ หรือ ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy) (อ้างใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2542: 107-110) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ เขาได้ตั้งสมมุติฐานของทฤษฎีการจูงใจไว้ 3 ประการ

1) มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีการสิ้นสุดราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่
2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจหรือเป็นสิ่งกระตุ้นสำหรับ พฤติกรรมนั้นอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นจึงจะมีอิทธิพลต่อการจูงใจได้

3) ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับ
ความสำคัญในขณะที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นสูงก็จะตามมา Maslow แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับ

1) ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นต่ำสุดของมนุษย์ ตามความติดของเขา ความต้องการนี้ถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์จะขาดไม่ได้อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยและการพักผ่อน เป็นต้น เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐานจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นไปอีก และความต้องการดังกล่าวจะเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ต่อไป

2) ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นที่หนึ่งจนเป็นที่พอใจแล้วก็จะเกิดความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยตามมา ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยดังกล่าวอาจแบ่งเป็น 2 แบบ คือ ความปลอดภัยทางร่างกายและความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งได้แก่ การมีความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ รอบด้าน ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ โจรผู้ร้าย มีสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองป้องกันให้ตนเองพ้นจากอันตรายต่าง ๆ หรือถูกแย่งชิงสิ่งต่าง ๆ ของตน หรือต้องการให้ตนมีความมั่นคงในการทำงาน มีหลักประกันต่าง ๆ ในการทำงาน เมื่อออกจากงานก็มีบำเหน็จบำนาญ หรือได้รับเงินชดเชยในการเลี้ยงชีพต่อไป มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นต้น

3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้น ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มของสังคม ต้องการที่จะเข้าไปมีความผูกพันในสังคม ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสังคม รวมถึงความต้องการที่มีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้นด้วย เช่น ต้องการที่จะร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนร่วมงาน หรือมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของส่วนงาน ซึ่งความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการขั้นที่สองได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว

4) ความต้องการการยกย่อง และยอมรับ (Esteem needs) หมายถึง ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับการเคารพยกย่องในสังคม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความรู้ความสามารถ ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทักษะหรือ

ความชำนาญด้านต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกส่วนตัว หรือความรู้สึกภายในที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความมีชื่อเสียงเกียรติยศของตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความต้องการขั้นที่สี่นี้จะมี ความเข้มข้นสูงขึ้นกว่าความต้องการทางสังคม ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการสังคม ได้รับตอบสนองเป็นที่พอใจแล้ว

5) ความต้องการประจักษ์ในคุณค่าของตนเอง (Self Actualization) หมายถึงความต้องการที่จะประสบความสำเร็จหรือสมหวังในชีวิต อยากทำ อยากเป็นอย่างที่ตนเองหวังไว้ ฝันไว้ ได้ทำอะไรตามที่ตนเองต้องการจะทำ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำและหวังที่จะทำ ความต้องการขั้นนี้ถือว่าเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจแล้ว บุคคลที่จะเกิดความต้องการถึงขั้นนี้ได้จึงมีไม่มากนัก เพราะปกติการที่คนเราจะได้รับการตอบสนองความต้องการในแต่ละขั้นอย่างพอเพียงนั้นก็ยากอยู่แล้ว และปกติคนส่วนใหญ่จะมีความต้องการเพียงขั้นที่สี่เท่านั้น ความต้องการขั้นสูงสุดนี้จะเกิดแก่บุคคลที่ได้รับความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการในลำดับต้น ๆ เป็นอย่างดีแล้วเท่านั้น ก็เกิดความพยายามและมองเห็นว่าความต้องการขั้นสูงสุดนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะต้องเอาชนะจึงเกิดความมุ่งมั่นที่จะหาทางตอบสนองความต้องการนี้ให้ได้

ณัฐพล ชันธไชย (2526: 12) กล่าวว่า สิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าบุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจในงานสูง ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมุ่งให้ความสนใจที่จะปรับปรุง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยจัดหาลักษณะประกอบต่าง ๆ ของหน่วยสิ่งจูงใจ เช่น สภาพการปฏิบัติงาน สวัสดิการในหน่วยงาน ค่าจ้างค่าตอบแทน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 320) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่จะสร้างสิ่งจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย

1) สิ่งจูงใจที่เป็นเงิน (Financial Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงาน โดยตรง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 สิ่งจูงใจทางตรง (Direct Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่มีผลโดยตรงต่อผลผลิตหรือผลงานของผู้ปฏิบัติงาน เช่น การจ่ายค่าจ้างให้สูงขึ้นเมื่อผลการปฏิบัติงานสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2 สิ่งจูงใจทางอ้อม (Indirect Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่มีผลในทางสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ดีขึ้น เช่น การจ่ายบำเหน็จบำนาญ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

2) สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non-Financial Incentive) เป็นสิ่งจูงใจที่ส่วนใหญ่มักจะสนองตอบต่อความต้องการด้านจิตใจ เช่น การยกย่องชมเชย การยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ โอกาสความก้าวหน้า และความมั่นคงในงาน

จากทฤษฎีดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ การต้องการให้ผู้อยู่ในหมู่บ้านมีความสามารถ ต้องการให้ตนมีความมั่นคงในการทำงาน ต้องการที่จะเข้าไปมีความผูกพันในสังคม และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำและหวังที่จะทำ

2.9 ความพึงพอใจ

วิรุฬ พรรณเทวี (2542: 111) สรุปว่าความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ว่ามีมากหรือน้อย

คณิต ดวงหัตถ์ (2537) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกชอบ หรือพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงานและองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ ถ้างานที่ทำหรือองค์ประกอบเหล่านั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลได้บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในงานขึ้น จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ รวมทั้งสติปัญญาให้แก่งานของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ สิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้น ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ มีดังนี้

1) สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของหรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

2) สภาพทางกายที่พึงปรารถนา คือ สิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งอันก่อให้เกิดความสุขทางกาย

3) ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่สนองความต้องการของบุคคล

4) ผลประโยชน์ทางสังคม (association attractiveness) คือ ความสัมพันธ์อันดีที่มีมิตรกับผู้ร่วมกิจกรรม อันจะทำให้เกิดความผูกพันความพึงพอใจ และสภาพการเป็นอยู่ร่วมกัน เป็นความพึงพอใจของบุคคลในด้านสังคมหรือความมั่นคงในสังคม ซึ่งจะทำให้รู้สึกมีหลักประกันและมีความมั่นคงในการประกอบกิจกรรม

สุธารัตน์ คงสุวรรณ (2553) กล่าวว่า ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรม เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกด้านบวกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเกิดขึ้นจากความคาดหวัง หรือเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถ ตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลได้ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล

Vroom , V. H. (1990: 90) กล่าวว่า ความพึงพอใจกับทัศนคติเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมากจนสามารถใช้แทนกันได้โดยให้คำอธิบายความหมายของทั้งสองคำนี้ว่า หมายถึง ผลจากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้นและทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจ เช่นเดียวกับ Good , c. V. (1973: 320) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพคุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจาก ความสนใจต่างๆและทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความพึงพอใจดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ ความรู้สึกพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ความพึงพอใจในด้าน วัตถุ ความสุข ผลประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการ

2.10 ความรู้

วิเชียร ไทยประดิษฐ์กุล (2526) อ่างใน วันชัย ออสุข (2545: 9-10) กล่าวว่า การวัดความรู้ต้องใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกัน ตามความสามารถพอสรุปได้ดังนี้

1) ความสามารถด้านความรู้ความจำ ไม่จำเป็นต้องใช้ความเข้าใจในการตีความเรื่องนั้นๆ

2) ความสามารถด้านความเข้าใจ สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆได้

3) ความสามารถด้านการนำไปใช้ สามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือนำไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

4) ความสามารถด้านการวิเคราะห์ สามารถแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย หรือเป็นการหาความสัมพันธ์ และหลักการ หรือทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุของเรื่องราวต่างๆได้

5) ความสามารถด้านการสังเคราะห์ สามารถนำเอาเรื่องราวหรือส่วนประกอบย่อยๆ มาผูกเป็นเรื่องเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเชื่อถือได้ ในการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีอย่างไร

โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการเดา หรือภาพลวงตา

2. ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอน เป็นเพียงขั้นที่อาจเป็นไปได้

3. ความรู้ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการคิด หรือความเข้าใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ถือว่าเป็นขั้นสมมติฐาน เพราะเกิดจากคำนิยาม และสมมติฐานที่ยังไม่ได้พิสูจน์

4. ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูป หรือมโนภาพ ว่าเป็นเอกภาพ

การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดเหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป เครื่องมือวัดความรู้ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ ถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบ ให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน การทำท่า ฯลฯ เพื่อให้สามารถสังเกตเห็น หรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อสอบ หรือแบบทดสอบ มี 3 ลักษณะ คือ

1) ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยการโต้ตอบด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบ กับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือ บางครั้ง เรียกว่า การสัมภาษณ์

2) ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราว ที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

2.2 แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบ ตัดสินข้อความ หรือรายละเอียดต่างๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำตอบ แบบจับคู่ และแบบเลือกคำตอบ

3) ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียนเครื่องหมายใดๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ดังแสดงในภาคผนวก ค

3. อาสาสมัครเกษตร

3.1 อาสาสมัคร

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) ได้ให้นิยามความหมายของอาสาสมัคร ว่าหมายถึง บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไข และพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ฉัตรวรัญ องค์กร (2550) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครที่เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปคือ ผู้ที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่รับค่าตอบแทน ซึ่งจิตสำนึกของผู้ที่อุทิศตนทำงานเช่นนี้มีทั่วไปในทุกท้องถิ่น และ วิจิตร ศรีสะอาด (อ้างใน ภูมิธรรม เวชยชัยและสุรัสวดี รุ่นพยงค์ 2521) ได้วิเคราะห์อุดมการณ์อาสาสมัครไว้ว่าน่าสนใจว่าต้องมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม มิใช่เพื่อส่วนตัว โดยความสมัครใจ ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ โดยถือหลักว่าไม่เป็นการจ้าง ค่าตอบแทนที่ได้แค่เพียงพอแก่การยังชีพเท่านั้น ทั้งยังเป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจและเวลาให้ส่วนรวมมิใช่อุทิศกำลังทรัพย์ เนื่องจากบริจจาคทรัพย์มิใช่การอาสาสมัครถือเป็นการให้ทาน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2553) ได้นิยามความหมายของอาสาสมัคร ไว้โดยสรุปว่าอาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ที่สนใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือ ความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ
- 2) ผู้ที่สนใจทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด
- 3) บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
- 4) บุคคลที่มีใจอาสาเข้ามาช่วยเหลือ หรือเยียวยาสังคมด้วยความสมัครใจ ด้วยความเสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในการดูแลป้องกัน แก้ปัญหา พัฒนาสังคม ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับเป็นความสุข ความปิติ ความภาคภูมิใจ

5) การให้ร่างกาย แรงใจ แรงสติปัญญาให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล อาสาทำความดีเพื่อสังคมบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยความเมตตากรุณา และปรารถนาดีอย่างจริงจัง

พระไพศาล วิสาโล (อ้างในกรมส่งเสริมการเกษตร 2553) กล่าวถึง จิตอาสา (Volunteer spirit) ว่าหมายถึง จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูดายเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือความสงบ เยือกเย็นและพลังแห่งความดี จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ สมัครใจ

อึ้งใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุขมีคุณค่าและพัฒนาจิตวิญญาณให้สูงขึ้น เป็นความสมัครใจ เต็ม ตั้งใจทำและเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจ หรือทรัพย์สินในการทำกิจกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งผู้ที่มีจิตใจเป็นผู้ให้ เป็นการเสียสละสิ่งของตนเองมี เพื่อแผ่ให้แก่ส่วนรวม

3.2 อาสาสมัครเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2551) ได้ระบุความหมายของอาสาสมัครเกษตร ว่า หมายถึงเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือสหกรณ์ ผลจากการปรับลดอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทำให้จำนวนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีน้อยไม่สอดคล้องกับเกษตรกรในพื้นที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีความจำเป็นต้องมีอาสาสมัครเกษตร ซึ่ง กระทรวงฯ ได้ให้เหตุผลว่า เพื่อต้องการให้อาสาสมัครเกษตรเป็นตัวแทนของเกษตรกรในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ คิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และดำเนินกิจกรรมทางด้านการเกษตร ตลอดจนเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกร หรือเกษตรกรในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งเป็นการรวมตัวของเกษตรกรที่มีบทบาทสนับสนุนงานแก่หน่วยงานของกระทรวงฯ โดยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรไว้ 2 ระดับ คือ การทำงานของอาสาสมัครเกษตรเป็นรายบุคคล และในรูปแบบของคณะกรรมการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายให้งานอาสาสมัครเกษตรเกิดการบูรณาการ ที่มีความเข้าใจและเกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในการทำงานที่เป็นแนวทางเดียวกัน จึงได้ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตร พ.ศ.2548 และได้มีการ ปรับปรุงแก้ไขในปี 2551

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร และอาสาสมัครยุวเกษตร พ.ศ.2551 ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์งานหรือโครงการต่างๆ ของกระทรวงฯ ให้ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม
2. ให้ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยธรรมชาติ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ประสานงาน ช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะแก่กระทรวงฯ ในการแก้ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และชุมชน
4. ถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำ ปรัชชาด้านการเกษตร
5. เป็นวิทยากรด้านการเกษตร
6. ปฏิบัติงานใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชน
7. ปฏิบัติงานตามที่กระทรวงฯ ขอความช่วยเหลือ

การปรับปรุงระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ.2551 เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรที่ปฏิบัติงานในสาขาต่างๆ ตามความถนัดของอาสาสมัครเกษตร รวม 17 สาขา คือ ครูบุญชีอาสา หมอดินอาสา

ประมงอาสา เศรษฐกิจกิจการเกษตรอาสา อาสาพัฒนาทางพารา อาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
GAP อาสา อาสาปศุสัตว์ ยุวชลกร อาสาสมัครชลประทาน อาสาสมัครสหกรณ์ ยุวเกษตรกร
อาสาสมัครเกษตรอินทรีย์ เกษตรผู้นำหรือเกษตรหมู่บ้าน ชาวนาชั้นนำ อาสาสมัครฝนหลวง และ
อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ มีโครงสร้างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างคณะกรรมการอำนวยการอำนวยการ

4. เกษตรหมู่บ้าน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2551) ได้กล่าวว่าเกษตรกรหมู่บ้าน คือ อาสาสมัครเกษตรกร ของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ปฏิบัติงานเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะตามที่ระบุไว้ ดังนี้

4.1 คุณสมบัติของเกษตรกรหมู่บ้าน

เกษตรกรหมู่บ้านต้องเป็น ผู้ประกอบอาชีพการเกษตรซึ่งมีภูมิลำเนาในหมู่บ้านนั้น มีลักษณะเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความคิดริเริ่ม สนใจต่อเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม มีความมั่นใจ ในตนเอง ยินดีเสียสละต่อส่วนรวม ได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากเกษตรกรในหมู่บ้านนั้น และ เป็นตัวอย่างที่จะจูงใจเกษตรกรอื่นๆ ให้ปฏิบัติตาม รวมทั้งเป็นผู้สนใจวิชาการแผนใหม่ หรือมีความชำนาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและยอมรับเอามาทดลองปฏิบัติในไร่นาของตน เพื่อเป็นตัวอย่างให้เพื่อนเกษตรกรได้ศึกษาดูงาน และเคยเป็นวิทยากรให้กับกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น วิทยากรเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง วิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล หรือมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ให้กับเกษตรกรในพื้นที่

4.2 วิธีการสรรหาเกษตรกรหมู่บ้าน

มีกระบวนการตามลำดับคือ กรมส่งเสริมการเกษตรแจ้งให้จังหวัดดำเนินการ ประกาศรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจ เข้ารับการคัดเลือกเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ซึ่ง ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตรงตามประกาศแนบท้าย และต้องยื่นใบสมัครที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ภายในระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำตำบล จะจัดประชุมผู้นำการเกษตรในหมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกผู้สมัครเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน และ นำเสนอผลการคัดเลือกเกษตรกรหมู่บ้านให้เกษตรอำเภอทราบใน 7 วัน เกษตรอำเภอจึงนำเสนอผลการคัดเลือกเกษตรกรหมู่บ้านให้เกษตรจังหวัด พิจารณากลับกรอง ก่อนนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อ พิจารณาแต่งตั้งต่อไป โดยที่การสิ้นสุดคุณสมบัติการเป็นเกษตรกรหมู่บ้านนั้นจะเกิดจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้ เลิกประกอบอาชีพการเกษตร ย้ายภูมิลำเนาไปท้องถิ่นอื่น ลาออก หรือเสียชีวิต

4.3 บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน

- 4.3.1 ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น สำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน
- 4.3.2 ร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน พิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน
- 4.3.3 ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้
- 4.3.4 พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำ ต่างๆ
- 4.3.5 ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 4.3.6 ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้น ให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม

7) ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่สามารแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกร ตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

8) ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร

ฝ่ายยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (2552) ได้กล่าวถึง บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน ในงานส่งเสริมการเกษตร ประกอบไปด้วย

1) ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปในการรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่ จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่

- 1.1 จัดเก็บข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชชนิดต่างๆ ภายในหมู่บ้านทุกเดือน
- 1.2 รายงานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชชนิดต่างๆ ภายในหมู่บ้านทุกเดือน
- 1.3 แจ้งเตือนการระบาดของแมลงศัตรูพืช และโรคพืชต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรทุกเดือน

- 1.4 แจ้งเตือนภัยธรรมชาติ
- 1.5 แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในหมู่บ้าน

2) ร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน พิจารณา กำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้แก่

- 2.1 รวบรวมปัญหาของเกษตรกร และข้อมูลด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
- 2.2 เสนอแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านให้คณะกรรมการศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 2.3 เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำ หมู่บ้านและตำบล
- 2.4 กระตุ้นให้เกษตรกรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้านและตำบล
- 2.5 สนับสนุน และปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน

3) ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้

4) พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำ ต่างๆ

5) ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- 5.1 การเข้าร่วมโครงการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน
- 5.2 การเข้าร่วมโครงการประกันรายได้ผลผลิตสินค้าเกษตร
- 5.3 การเข้าร่วมโครงการพัฒนาองค์กรเกษตรกร
- 5.4 การเข้าร่วมโครงการรณรงค์ป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในมันสำปะหลัง หรือ

การป้องกันกำจัดแมลงค้ำหนามมะพร้าวหรือหนอนหัวดำในมะพร้าว

6) ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้ เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม

6.1 เป็นวิทยากรด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

6.2 เผยแพร่ความรู้สู่เกษตรกรรายอื่นๆ ของชุมชนโดยวิธี การทำแปลงสาธิต การบอกต่อ และผ่านระบบเสียงตามสายของชุมชน

7) ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกร ตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

7.1 ให้คำปรึกษาโครงการประกันรายได้พืชเศรษฐกิจได้

7.2 ให้คำปรึกษาผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐานได้

7.3 ให้คำปรึกษาในเรื่องการช่วยเหลือภัยธรรมชาติได้

7.4 ให้คำปรึกษาในเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้

7.5 ให้คำปรึกษาการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้

8) ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร

8.1 กระจายข่าวสารโดยการจัดประชุม

8.2 กระจายข่าวสารโดยโทรศัพท์

8.3 กระจายข่าวสารโดยใช้เสียงตามสายในหมู่บ้าน

8.4 กระจายข่าวสารโดยการติดประกาศ

8.5 กระจายข่าวสารโดยวิธีส่งจดหมาย

นอกจากเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีอาสาสมัครปฏิบัติงานความความสามารถ หรือ ลักษณะอาชีพที่สอดคล้องกับงานของหน่วยงาน หรือกรมอื่นๆ ซึ่งอาสาสมัครของกระทรวงเกษตรที่มีบทบาทมาก ได้แก่ หมอдинอาสาของกรมพัฒนาที่ดิน อาสาปศุสัตว์ของกรมปศุสัตว์ ประมงอาสาของกรมประมง อนุรักษ์อาสา รวมทั้ง GAP อาสาของกรมวิชาการเกษตร และอื่นๆ ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานของแต่ละกรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเกษตรกรหมู่บ้าน ดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน, ร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน พิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน, ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้, พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ ,ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม , ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป และช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

5.1.1 เพศ

พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:31) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่า อปพม. เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ พรรณี ทะนันชัย และภัทรวรรณ ลำดี (2545:46) ที่พบว่า อปพม.ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต 6 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นกัน นอกจากนี้ เอกรินทร์ โปะตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า เพศมีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งแตกต่างจาก ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีผลต่อการการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5.1.2 อายุ

รัตติยา โตศรีพลับ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างจาก ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีผลต่อการการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ ธวัชชัย วีระกิติกุล (2552: 73-76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานจัดการหมู่บ้านสุขภาพ

5.1.3 การศึกษา

สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 ซึ่งแตกต่างจาก รัตติยา โตศรีพลับ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ วรจิตร หนองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามขอบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า

ปัจจัยการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

5.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

5.2.1 การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง

พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546: 31) ได้ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มากกว่าครึ่งทำนาเป็นอาชีพหลัก และ วรจิตร นองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า อาชีพ ไม่มีผลต่อการการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5.2.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:31) ที่ได้ทำการศึกษารoles บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3.95 คน ต่างจากผลการศึกษาของ กัมภ์พล แก้วมีศรี (2545:32) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 5.4 คน และ วรจิตร นองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า จำนวนแรงงานในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ ต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5.2.3 รายได้

พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:31) ได้ศึกษารoles บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 150,001 – 200,000 บาท และ ปิยะนารถ สิงห์ชู (2547 : 70-73) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตเทศบาลตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ สุพจน์ บุ่งอุทุม (2549: 91) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และ สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนใน

พื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 และธวัชชัย วีระกิติกุล (2552: 73-76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า รายได้ของอาสาสมัครสาธารณสุขมีความสัมพันธ์ในทางลบระดับต่ำ ($r = -0.16$) กับ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของ ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหาดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รายได้ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ อภิสิริทธิ์ บุญเกิด (2553:66) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2.4 พื้นที่ทำการเกษตร

เกรียงไกร ไชยโพธิ์ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า หมอดินอาสาประจำตำบล มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 28.0 ไร่

5.3 ปัจจัยทางสังคม

5.3.1 การเป็นผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ สมาชิกกลุ่มองค์กร/สถาบัน การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน

ศรณรงค์ ศุภชวลิต และวรศักดิ์ เนตรวงศ์ (2543:47) กล่าวว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ส่วนมากมีตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กัมปภัล แก้วมีศรี (2545:38) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ สมัครเข้ามาโดยการชักชวนของผู้ใหญ่บ้าน ต่างจากผลการศึกษาของ พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:65) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทองสมัครเข้ามาโดยการชักชวนของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

วรจิตร หนองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่าวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

5.3.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล

วรจิตร หนองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์

ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ การติดต่อกับบุคคลภายนอก มีความสัมพันธ์ในทางบวก

5.4 ปัจจัยอื่นๆ

5.4.1 ปัจจัยความรู้

จूरรัตน์ ลิ้มปวิทยากุล (2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครสาธารณสุข ($p = 0.01$) แตกต่างกับ วรจิตร์ หนองแก (2548:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่าความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ ปิยะนารถ สิงห์ชู (2547 : 70-73) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตเทศบาลตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ในการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข

5.4.2 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

แสงจันทร์ ศรีทะวงษ์ (2540: 34) ได้ทำการศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานโดยอาสาสมัครสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ดความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับผลการดำเนินงาน ของ อสม. พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด คือการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. ได้แก่การได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนต่างๆ ในหมู่บ้าน ความร่วมมือของประชาชน และการได้รับการนิเทศติดตามงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับ เอกรินทร์ โปะตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ ยุคนธ์ ชุตติปัญญาบุตร (2546:96) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเรื่องแรงสนับสนุนทางสังคมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.4.3 ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

เอกรินทร์ โปะตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ อุไรวรรณ บุญสาส์พิทักษ์ (2541:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ใน ศสมช. จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่าแรงจูงใจโดยรวมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุ แบบขั้นตอน พบว่าการรับรู้บทบาทหน้าที่ แรงจูงใจ สามารถอธิบายความผันแปรของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ของ อสม. ไตรอยละ 29.7 และ ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจมีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5.4.4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

นัญจภัฏ มธุส (2549: 70) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่ายนวมินทราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุข ในพื้นที่ค่ายนวมินทราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ เน้นถึงการศึกษารวบรวมข้อมูลในปัจจุบัน ตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ของจังหวัดชลบุรี ตามคำสั่งจังหวัดชลบุรี ที่ 233/2552 เรื่อง แต่งตั้งเกษตรกรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี หมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งจังหวัดชลบุรี มี 84 ตำบล ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 666 หมู่บ้าน จึงมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวน 666 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากประชากรโดยใช้สูตรคำนวณการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ได้เสนอสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสัดส่วน 1 กลุ่มโดยสมมติค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.5 และที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย

n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (allowable error)

ถ้ากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 6% จะใช้ค่า 0.06 แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{666}{1 + (666(0.06)^2)} \\ &= 196 \end{aligned}$$

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 196 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิทำโดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากรโดยแยกรายอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนเกษตรกรหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บรายอำเภอของจังหวัดชลบุรี

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนเกษตรกรหมู่บ้าน	กลุ่มตัวอย่าง
1	เมืองชลบุรี	94	28
2	บ้านบึง	52	15
3	หนองใหญ่	24	7
4	บางละมุง	60	18
5	พนัสนิคม	185	54
6	พานทอง	76	22
7	ศรีราชา	53	16
8	เกาะสีชัง	7	2
9	สัตหีบ	41	12
10	บ่อทอง	47	14
11	เกาะจันทร์	27	8
	รวม	666	196

เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายอำเภอแล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้วิธีจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบทดสอบ

2.1.1 แบบสอบถาม ทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิดสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม

ตอนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และปัจจัยแรงจูงใจ

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

2.1.2 แบบทดสอบ เพื่อวัดความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน โดยมีจำนวน 15 ข้อ

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบสำหรับสอบถามเกษตรกรหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) สภาพการเกษตรโดยทั่วไปของจังหวัดชลบุรี (2) แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน (3) ลักษณะของอาสาสมัครเกษตรกร (4) ลักษณะของเกษตรกรหมู่บ้าน (5) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การสร้างแบบสอบถามและแบบทดสอบ

1) **การสร้างแบบสอบถาม** นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 2.1.1 มากำหนดในการสร้างแบบสอบถาม ได้องค์ประกอบของแบบสอบถาม (ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ข) ออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (1) **ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล** ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา
- (2) **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ** ประกอบด้วย ลักษณะการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลัก และอาชีพรอง จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน การถือครองพื้นที่ทำการเกษตร และรายได้ของครัวเรือน
- (3) **ปัจจัยทางสังคม** ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรกรด้านอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน และการรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร
- (4) **ปัจจัยอื่นๆ** ประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน
- (5) **การนำบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านที่ได้รับไปปฏิบัติจริงในพื้นที่**
- (6) **ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน**
- (7) **ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี**

2) **การสร้างแบบทดสอบ** นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 2.1.1 มากำหนดในการสร้างแบบทดสอบได้แบบทดสอบจำนวน 15 ข้อ (ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ค)

2.2.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ของแบบสอบถามและแบบทดสอบ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม และแบบทดสอบไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) แบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถาม ไปทำการทดสอบโดยการศึกษานำร่อง (pilot study) กับประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 25 ราย โดยทำการทดสอบแบบสอบถามกับเกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี จำนวน

25 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการทดสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.90 (ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก) ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากรตัวอย่าง ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามมี 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547 : 313 - 315) ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยต้องเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น ปากกา กล้องถ่ายภาพ เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงานกับเกษตรกรหมู่บ้านของแต่ละตำบล เพื่อนัดหมายการเก็บข้อมูล โดยทำการจัดเวทีย่อยๆ ในแต่ละตำบล

3.2 ขั้นการสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักก่อนที่จะทำการสอบถาม เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามอย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสอบถาม อธิบายคำถาม ที่มีในแบบสอบถาม โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจง่าย พยายามให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบในประเด็นของแบบสอบถาม

3.2.4 เริ่มดำเนินการทำแบบทดสอบ อธิบายคำถาม ที่มีในแบบทดสอบ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจ

3.3 ขั้นสิ้นสุดของการสอบถาม มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากประชากรตัวอย่าง มาทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3.2 กล่าวขอบคุณ ได้กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการดังนี้

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 อธิบายลักษณะของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

4.2.2 อธิบายความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่างๆ ใช้ค่าไคสแควร์ Eta และ Lambda

4.3 การรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ไม่ได้รับสื่อ ได้รับสื่อ 1-2 ครั้งต่อเดือน ได้รับสื่อ 3-4 ครั้งต่อเดือน ได้รับสื่อ 5-6 ครั้งต่อเดือน และได้รับสื่อมากกว่า 7 ครั้งต่อเดือน

4.4 ความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การวัดใช้ข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ คำถาม และระบุคำตอบให้เลือกตอบ ซึ่งผู้ตอบจะได้คะแนนดังนี้

ถูก	ให้คะแนน	1	คะแนน
ผิด	ให้คะแนน	0	คะแนน

โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

คะแนน 1 – 3 หมายถึง ความรู้ในการปฏิบัติงานระดับน้อยที่สุด

คะแนน 4 – 6 หมายถึง ความรู้การปฏิบัติงานระดับน้อย

คะแนน 7 – 9 หมายถึง ความรู้ในการปฏิบัติงานระดับปานกลาง

คะแนน 10 – 12 หมายถึง ความรู้การปฏิบัติงานระดับมาก

คะแนน 13 – 15 หมายถึง ความรู้ในการปฏิบัติงานระดับมากที่สุด

4.5 การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 = การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อยที่สุด

2 = การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย

3 = การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง

4 = การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก

5 = การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมากที่สุด

ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด

4.6 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 = แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 = แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับน้อย
- 3 = แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลาง
- 4 = แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก
- 5 = แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมากที่สุด

ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
 น้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
 ปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก
 ที่สุด

4.7 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ
 ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{3 - 1}{3} \\
 &= \frac{2}{3} \\
 &= 0.67
 \end{aligned}$$

ดังนั้น
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.67 หมายถึง การปฏิบัติงานระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 – 2.34 หมายถึง การปฏิบัติงานระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.35 – 3.00 หมายถึง การปฏิบัติงานระดับมาก

4.7 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดย
 สรุประเด็นปัญหา นำมาจัดหมวดหมู่ความสำคัญแบบความเรียง

4.8 ข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุประเด็นปัญหา นำมาจัดหมวดหมู่
 ความสำคัญแบบความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรหมู่บ้านเป็น ผู้ตอบ จำนวน 196 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 2 มกราคม ถึงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555 ได้แบบสอบถามคืนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านความรู้ การสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัย

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ของเกษตรกรหมู่บ้าน 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้าน และ 3) ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 196 คน เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรหมู่บ้าน

n = 196		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	147	75.0
หญิง	49	25.0
2. อายุ (ปี)		
≤ 30	6	3.1
31 - 40	18	9.2
41 - 50	74	37.8
51 - 60	75	38.3
61 - 70	23	11.6
Min = 22 : Max = 70 : Mean = 50.66 : S.D. = 9.18		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	83	42.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	41	20.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช.	42	21.4
อนุปริญญา , ปวส.	15	7.7
ปริญญาตรี	15	7.7

จากตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 เพศ เกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.0) เป็นเพศชาย และเพียงร้อยละ 25.0 เท่านั้นที่เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ เกษตรหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.3) มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 37.8 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 11.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 61 - 70 ปี ร้อยละ 9.2 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี และเกษตรกรหมู่บ้านส่วนน้อยเพียง (ร้อยละ 3.1) อายุต่ำกว่า 30 ปี โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านอายุน้อยที่สุด 22 ปี เกษตรหมู่บ้านอายุมากที่สุด 70 ปี เกษตรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ย 50.66 ปี

1.1.3 การศึกษา เกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.3) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 21.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ร้อยละ 20.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 7.7) จบการศึกษาระดับอนุปริญญาเท่ากับจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้านประกอบด้วย การประกอบอาชีพ

แรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2 และ ตารางที่ 4.3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้าน

n = 196		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
1.1 อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	174	88.8
ค้าขาย	7	3.6
รับจ้าง	7	3.6
รับราชการ	6	3.0
อื่นๆ	2	1.0
1.2 อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	75	38.3
มีอาชีพรอง	121	61.7
เกษตรกรรม	21	10.7
ค้าขาย	37	18.9
รับจ้าง	63	32.1
1.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
ไม่มีแรงงานในครัวเรือน	18	9.2
มีแรงงานในครัวเรือน	178	90.8
1	22	11.2
2	92	46.9
3	31	15.9
4	22	11.2
≥5	11	5.6
Min = 1 : Max = 8 : Mean = 2.51 : S.D. = 1.14		
2. รายได้ของครัวเรือนต่อปี (บาท)		
2.1 จากการทำอาชีพภาคเกษตร		
ไม่มีรายได้จากอาชีพภาคการเกษตร	3	1.5
มีรายได้	193	98.5
≤ 100,000	88	44.9
100,001 – 300,000	67	34.2
300,001 – 600,000	17	8.7
600,001 – 900,000	6	3.1
900,001 – 1,200,000	2	1.0
>1,200,000	13	6.6
Min = 5,000 : Max = 8,000,000 : Mean = 376,212.4 : S.D. = 856,611.9		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 196		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
2.2 จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร		
ไม่มีรายได้จากอาชีพนอกภาคการเกษตร	74	37.8
มีรายได้	122	62.2
≤ 50,000	54	27.6
50,001 – 100,000	36	18.4
100,001 – 150,000	8	4.0
150,001 – 200,000	13	6.6
>200,000	11	5.6
Min = 3,000 : Max = 1,500,000 : Mean = 133,004.1 : S.D. = 223,248.4		
3. พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
3.1 ของตนเอง		
ไม่มีพื้นที่การเกษตรของตนเอง	30	15.3
มีพื้นที่การเกษตรของตัวเอง	166	84.7
1 - 10	77	39.3
11 - 20	32	16.3
21 - 30	23	11.7
31 - 40	7	3.6
41 - 50	7	3.6
>50	20	10.2
Min = 0.25 : Max = 500 : Mean = 30.52 : S.D. = 59.18		
3.2 เช่า		
ไม่มีพื้นที่เช่า	82	41.8
มีพื้นที่เช่า	114	58.2
1 - 10	16	8.2
11 - 20	32	16.3
21 - 30	13	6.6
31 - 40	9	4.6
41 - 50	7	3.6
>50	37	18.9
Min = 2 : Max = 800 : Mean = 63.08 : S.D. = 96.83		

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 อาชีพหลัก เกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 88.8) มีอาชีพหลักเป็นอาชีพทางการเกษตร

1.2.2 อาชีพพรอง เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.3) ไม่มีอาชีพพรอง รองลงมา ร้อยละ 32.1 มีอาชีพพรองเป็นอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 18.9 มีอาชีพพรองค้าขาย และร้อยละ 10.7 ทำการเกษตรเป็นอาชีพพรอง ตามลำดับ

1.2.3 จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน เกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.9) มีแรงงานภายในครัวเรือนจำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 15.9 มีแรงงานจำนวน 3 คน ร้อยละ 11.2 เท่ากัน มีแรงงานจำนวน 1 และ 4 คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือนน้อยที่สุด คือ ศูนย์คน หรือไม่มีแรงงานภายในครัวเรือนเลย เกษตรหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากที่สุด 8 คน โดยมีแรงงานเฉลี่ย 2.51 คน

1.2.4 รายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพทางการเกษตร เกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่ง (ร้อยละ 44.9) มีรายได้จากการเกษตรน้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 34.2 รายได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 300,000 บาท และ ร้อยละ 8.7 มีรายได้อยู่ระหว่าง 300,001 – 600,000 บาท ร้อยละ 6.6 มีรายได้มากกว่า 1,200,000 บาท โดยมีรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ยปีละ 376,212.4 บาท มีรายได้สูงสุด 8,000,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุดคือ 5,000 บาท

1.2.5 รายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.8) ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 27.6 มีรายได้นอกภาคการเกษตรไม่เกิน 50,000 บาท ลำดับถัดมา ร้อยละ 18.4 รายได้อยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 6.6 รายได้อยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 5.6) มีรายได้มากกว่า 200,000 บาท โดยมีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยปีละ 133,004.1 บาท มีรายได้สูงสุด 1,500,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุดคือ 3,000 บาท

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี)

ประเภทพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)			
			Min	Max	Mean	S.D.
ของตนเอง	81	41.3	0.25	500	28.85	61.27
เช่า	29	14.8	5.00	130	37.93	26.21
ของตนเอง และเช่า	84	42.9	10.00	980	102.74	142.10
รวม	196	100	0.25	980	62.53	107.74

จากตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.6 พื้นที่ทำการเกษตร มากกว่าหนึ่งในสามของเกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 41.3) มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยมีพื้นที่เฉลี่ยอยู่ที่ 28.85 ไร่ โดยเกษตรกรหมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองน้อยที่สุด 0.25 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองมากที่สุด 500 ไร่ เกษตรหมู่บ้านส่วนน้อย (ร้อยละ 14.8) มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าเพียงอย่างเดียว โดยมีพื้นที่เช่าเพียง

อย่างเดี่ยวเฉลี่ย 37.93 ไร่ โดยเกษตรกรหมู่บ้านเข้าพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุดจำนวน 5 ไร่ และเข้าพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดจำนวน 130 ไร่ และ มากกว่าหนึ่งในสามของเกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 42.9) ที่ทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองร่วมกับการเข้าพื้นที่ทำการเกษตรโดยมีพื้นที่เฉลี่ย 102.74 ไร่ โดยพบว่าเกษตรกรหมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองร่วมกับการเข้าพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 10 ไร่ และมากที่สุด 980 ไร่

1.3 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรหมู่บ้าน การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และการรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.4 และ ตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน

n = 196		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
1.1 ไม่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน*	66	33.7
ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน	130	66.3
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน	59	30.2
สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/เทศบาล	12	6.1
คณะกรรมการหมู่บ้าน	95	48.5
อื่นๆ	1	0.5
1.2 ไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ*	113	57.7
เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ	83	42.3
อาสาสมัครปศุสัตว์	16	8.2
ประมงอาสา	9	4.6
อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	15	7.7
อาสาสมัครสหกรณ์	9	4.6
เศรษฐกิจกิจการเกษตรอาสา	22	11.2
อาสาสมัครชลประทาน	3	1.5
หมอดินอาสา	52	26.5
อื่นๆ	4	2.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 196		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1.3 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกร*	18	9.2
เป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกร*	178	90.8
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	25	12.8
วิสาหกิจชุมชน	17	8.7
กลุ่มเกษตรกร	69	35.2
สภาเกษตรกร	45	23.0
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	107	54.6
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	55	28.1
2. การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน		
สมัครเอง	53	27.0
ได้รับการเสนอชื่อจากผู้นำหมู่บ้าน/ ชุมชน	76	38.8
ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	67	34.2
3. สาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน *		
มีความรักและศรัทธาในการเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	70	41.1
ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร	114	58.2
ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน	86	42.5
ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน/ ชุมชน	39	19.3
ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	61	30.2

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 การดำรงตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรหมู่บ้านเกือบครึ่ง (ร้อยละ 48.5) มีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 30.2 มีตำแหน่งเป็น กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 6.1) เป็นสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพบว่า หนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.7) ของเกษตรกรหมู่บ้านไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมใดๆ

1.1.2 การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ เกษตรกรหมู่บ้านเกินครึ่ง (ร้อยละ 57.7) ไม่ได้เป็นอาสาสมัครด้านเกษตรอื่นๆ รองลงมา ร้อยละ 26.5 เป็นหมอดินอาสา และ ร้อยละ 11.2 เป็นเศรษฐกิจการเกษตรอาสา ร้อยละ 8.2 เป็นปศุสัตว์อาสา ร้อยละ 7.7 เป็นอาสาสมัครด้านบัญชี ร้อยละ 4.6 เท่ากันเป็นประมงอาสา และอาสาสมัครสหกรณ์ และร้อยละ 1.5 เป็นอาสาสมัครชลประทาน

1.1.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรหมู่บ้าน เกษตรกรหมู่บ้านเกินครึ่ง (ร้อยละ 54.6) เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 35.2 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ร้อยละ 28.1 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 23.0 เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร ร้อยละ 12.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และส่วนน้อย (ร้อยละ 8.7) เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1.4 การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.8) เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้านโดยการคัดเลือกและเสนอชื่อโดยผู้นำชุมชน รองลงมาร้อยละ 34.2 ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 27.0 เกษตรหมู่บ้านเป็นผู้สมัครเอง

1.1.5 สาเหตุที่เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน เกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.5) ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 41.1 มีความรักและศรัทธาในการเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 35.6 ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร ร้อยละ 30.2 ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ ร้อยละ 19.3 ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.5 การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน

			n = 196	
		ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน				
(ต่อเดือน)				
1) หนังสือพิมพ์				
	ไม่ได้รับ		49	25.0
	ได้รับ		147	75.0
	1 - 2 ครั้ง		34	17.3
	3 - 4 ครั้ง		30	15.3
	5 - 6 ครั้ง		32	16.3
	7 ครั้งขึ้นไป		51	26.1
2) วารสารทางการเกษตร				
	ไม่ได้รับ		113	57.7
	ได้รับ		83	42.3
	1 - 2 ครั้ง		80	40.8
	3 - 4 ครั้ง		2	1.0
	5 - 6 ครั้ง		1	0.5
	7 ครั้งขึ้นไป		0	0.0

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 196		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3) แผ่นพับ		
ไม่ได้รับ	132	67.3
ได้รับ	64	32.7
1 – 2 ครั้ง	57	29.1
3 – 4 ครั้ง	7	3.6
5 – 6 ครั้ง	0	0.0
7 ครั้งขึ้นไป	0	0.0
4) โปสเตอร์		
ไม่ได้รับ	158	80.6
ได้รับ	38	19.4
1 – 2 ครั้ง	32	16.4
3 – 4 ครั้ง	4	2.0
5 – 6 ครั้ง	2	1.0
7 ครั้งขึ้นไป	0	0.0
5) วิชุกกระจายเสียง		
ไม่ได้รับ	83	42.3
ได้รับ	113	57.7
1 – 2 ครั้ง	29	14.8
3 – 4 ครั้ง	37	18.9
5 – 6 ครั้ง	17	8.7
7 ครั้งขึ้นไป	30	15.3
6) วิชุกโทรทัศน์		
ไม่ได้รับ	18	9.2
ได้รับ	178	90.8
1 – 2 ครั้ง	20	10.2
3 – 4 ครั้ง	47	24.0
5 – 6 ครั้ง	32	16.3
7 ครั้งขึ้นไป	79	40.3

1.1.6 การรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อมวลชน เกษตรหมู่บ้าน ได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อมวลชน จากวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 90.8 รองลงมาได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 75.0 และได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียง

ร้อยละ 57.7 ตามลำดับ ทั้งนี้ ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรหมู่บ้าน พบว่า ได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์บ่อยที่สุด คือ 7 ครั้งขึ้นไป ต่อเดือน (ร้อยละ 40.3) ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์บ่อยที่สุด คือ 7 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน (ร้อยละ 26.0) และได้รับข้อมูลข่าวสารวิทยุกระจายเสียง บ่อยที่สุด คือ 3 – 4 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 18.9)

ตารางที่ 4.6 การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล

n = 196		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล (ต่อเดือน)		
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร		
ไม่ได้รับ	18	9.2
ได้รับ	178	90.8
1 – 2 ครั้ง	59	30.1
3 – 4 ครั้ง	66	33.7
5 – 6 ครั้ง	32	16.3
7 ครั้งขึ้นไป	21	10.7
2) ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. กำนัน		
ไม่ได้รับ	70	35.7
ได้รับ	126	64.3
1 – 2 ครั้ง	56	28.6
3 – 4 ครั้ง	42	21.4
5 – 6 ครั้ง	20	10.2
7 ครั้งขึ้นไป	8	4.1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 196		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3) เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู กศน.		
ไม่ได้รับ	133	67.9
ได้รับ	63	32.1
1 – 2 ครั้ง	46	23.5
3 – 4 ครั้ง	13	6.6
5 – 6 ครั้ง	4	2.0
7 ครั้งขึ้นไป	0	0.0
4) เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน		
ไม่ได้รับ	167	85.2
ได้รับ	29	14.8
1 – 2 ครั้ง	22	11.2
3 – 4 ครั้ง	6	3.1
5 – 6 ครั้ง	1	0.5
7 ครั้งขึ้นไป	0	0.0
5) เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน		
ไม่ได้รับ	173	88.3
ได้รับ	23	11.7
1 – 2 ครั้ง	20	10.2
3 – 4 ครั้ง	3	1.5
5 – 6 ครั้ง	0	0.0
7 ครั้งขึ้นไป	0	0.0
6) อื่นๆ		
ไม่ได้รับ	192	98.0
ได้รับ		
1 – 2 ครั้ง	4	2.0
3 – 4 ครั้ง	0	0.0
5 – 6 ครั้ง	0	0.0
7 ครั้งขึ้นไป	0	0.0

จากตารางที่ 4.6 ปัจจัยทางสังคม (การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล) ผลการวิจัยพบว่า

1.1.7 การรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อบุคคล เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 90.8 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 64.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำหมู่บ้าน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และ ร้อยละ 14.8 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นๆ เช่น ครู เจ้าหน้าที่จาก กศน. ทั้งนี้ ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรหมู่บ้าน พบว่า หนึ่งในสามของเกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 33.7) ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อยที่สุดคือ 3 – 4 ครั้งต่อเดือน มากกว่าหนึ่งในสี่ของเกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 28.6) ได้รับข่าวสารการเกษตรจากผู้นำหมู่บ้าน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน บ่อยที่สุดคือ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน และร้อยละ 23.5 ได้รับข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ครู, กศน. บ่อยที่สุดคือ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านความรู้ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

การศึกษาความรู้ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4.7 ความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

n = 196			
คะแนนความรู้ในการปฏิบัติงาน	จำนวนคน	ร้อยละ	แปลความ
1 – 3 คะแนน	0	0.0	น้อยที่สุด
4 – 6 คะแนน	6	3.0	น้อย
7 – 9 คะแนน	42	20.8	ปานกลาง
10 – 12 คะแนน	83	41.1	มาก
13 – 15 คะแนน	71	35.1	มากที่สุด
Min = 4 : Max = 15 : Mean = 11.17 : S.D. = 2.42			

2.1.1 ความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี จากตารางที่ 4.7 พบว่า เกษตรหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 41.1) มีความรู้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก รองลงมา เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.1) มีความรู้ในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ร้อยละ 20.8 มีความรู้ในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง และส่วนน้อย

(ร้อยละ 3.0) มีความรู้ในการปฏิบัติงานในระดับน้อย โดยมีคะแนนสูงสุด คือ 15 คะแนน และคะแนนต่ำสุด คือ 4 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ย คือ 11.17 คะแนน

ตารางที่ 4.8 หัวข้อความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

n = 196

หัวข้อความรู้ในการปฏิบัติงาน	ถูกต้อง (ร้อยละ)	ลำดับที่
1. บทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน	93.4	3
2. หน่วยการจัดเก็บข้อมูลรายงานการผลิตพืช	57.7	11
3. ประเภทของพืช	92.3	4
4. การแปลงหน่วยของผลผลิตพืช	99.5	1
5. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน	42.3	15
6. การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	85.7	8
7. การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร	89.3	6
8. ความหมายการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน	50.5	14
9. แมลงศัตรูพืช	90.3	5
10. การระบาดของแมลงศัตรูพืช	95.9	2
11. การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	65.3	9
12. หลักเศรษฐกิจพอเพียง	59.2	10
13. วิธีการถ่ายทอดความรู้	54.6	12
14. วิธีการสื่อสาร	54.1	13
15. การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน	87.2	7

2.1.2 หัวข้อความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี จากตารางที่ 4.8 พบว่า หัวข้อความรู้ที่เกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.5) มีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง คือ การแปลงหน่วยของผลผลิตพืช ส่วนหัวข้อรองลงมา ได้แก่ การระบาดของศัตรูพืช ร้อยละ 95.9 บทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 93.4 ประเภทของพืช ร้อยละ 92.3 แมลงศัตรูพืช ร้อยละ 90.3 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 89.3 การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 87.2 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ร้อยละ 85.7 การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 65.3 หลักเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 59.2 หน่วยของการจัดเก็บข้อมูลรายงานการผลิตพืช ร้อยละ 57.7 วิธีการถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 54.6 วิธีการสื่อสาร ร้อยละ 54.1 และความหมายการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน ร้อยละ 50.5 โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านที่มีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องน้อยกว่าครึ่ง (ร้อยละ 42.3) ในด้านขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน

2.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ได้ทำการศึกษาการได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.9 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงาน						n=196		แปล ความ	ลำดับที่
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อย ที่สุด (ร้อยละ)	Mean	S.D.		
1. ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรกรตำบล	17.9	38.3	36.2	7.1	0.5	3.66	0.87	มาก	2
2. เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรกรตำบลได้ทันที	27.6	48.5	21.4	2.0	0.5	4.01	0.79	มาก	1
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	15.8	40.8	35.7	5.6	2.0	3.63	0.89	มาก	3
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพาไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้	7.7	22.4	34.7	27.0	8.2	2.94	1.06	ปาน กลาง	5
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	13.3	41.3	33.2	9.2	3.1	3.53	0.94	มาก	4
6. ในหมู่บ้านได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.6	18.9	34.7	27.0	14.8	2.71	1.08	ปาน กลาง	7

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงาน	มาก ที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อย ที่สุด (ร้อยละ)	Mean	S.D.	n=196		
								แปล ความ	ลำดับที่	
7. องค์การบริหารส่วน ตำบล/เทศบาล ในพื้นที่ ให้ความสำคัญต่อการ สนับสนุนช่วยเหลือ ทางด้านการเกษตร	4.6	19.4	39.3	19.9	16.8	2.75	1.09	ปาน กลาง	6	
8. ได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการ ส่งเสริมการเกษตรอย่าง เพียงพอ	2.6	11.2	36.2	29.6	20.4	2.46	1.02	น้อย	9	
9. ได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี่ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน	0.5	8.7	20.4	25.5	44.9	1.94	1.02	น้อย	10	
10. เมื่อมีโครงการ ส่งเสริมการเกษตรที่จะ ดำเนินงาน มักจะได้รับ การสนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ ก่อน	2.0	19.4	34.7	21.9	21.9	2.58	1.10	น้อย	8	
						รวม	3.02	0.6 7	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4.9 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า

2.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.02 , S.D. = 0.67 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าเกษตรกรหมู่บ้าน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับมาก 4 ด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานสามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรกรตำบลได้ทันที (\bar{x} = 4.01, S.D. = 0.79) ลำดับถัดมาคือได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรกรตำบล (\bar{x} = 3.66, S.D. = 0.87) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ (\bar{x} = 3.63, S.D. = 0.89) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (\bar{x} = 3.53, S.D. = 0.94)

นอกจากนี้เกษตรกรหมู่บ้านได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลางใน 3 ด้าน คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพาไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ (\bar{x} = 2.94, S.D. = 1.06) ลำดับถัดมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านการเกษตร (\bar{x} = 2.75, S.D. = 1.09) และในหมู่บ้านได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (\bar{x} = 2.71, S.D. = 1.08) และเกษตรกรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย 3 ด้าน คือ เมื่อมีโครงการส่งเสริมการเกษตรที่จะดำเนินงาน มักจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ก่อน (\bar{x} = 2.58, S.D. = 1.10) ลำดับถัดมา คือ การได้รับการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ในการส่งเสริมการเกษตรอย่างเพียงพอ (\bar{x} = 2.46, S.D. = 1.02) และ การได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน (\bar{x} = 1.94, S.D. = 1.02)

2.3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.10 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

แรงจูงใจ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย	Mean	S.D.	แปล	ลำดับที่
	ที่สุด	(ร้อยละ)	กลาง	(ร้อยละ)	ที่สุด				
1. การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี	20.4	53.6	19.9	5.6	0.5	3.88	0.81	มาก	6
2. การเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง	27.6	68.9	2.0	1.5	0.0	4.22	0.56	มากที่สุด	1
3. มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	32.7	59.2	4.1	4.1	0.0	4.20	0.70	มาก	2
4. ถึงแม้ว่าทางราชการจะไม่มีสวัสดิการ ท่านจะเป็นเกษตรกรหมู่บ้านต่อไป	24.5	56.6	15.3	2.6	1.0	4.01	0.77	มาก	5
5. การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านจะทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี	25.0	59.2	14.8	1.0	0.0	4.08	0.66	มาก	4
6. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่	29.1	57.1	12.8	0.5	0.5	4.14	0.68	มาก	3
7. การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่ไปทำกิจการอย่างอื่น	8.2	61.2	20.9	8.7	1.0	3.67	0.79	มาก	9
8. หน้าที่ความรับผิดชอบของท่านในปัจจุบัน ไม่มากเกินความสามารถที่ท่านปฏิบัติได้	7.1	30.1	33.7	25.5	3.6	3.12	0.99	ปานกลาง	10
9. เกษตรกรในหมู่บ้านของท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในงานส่งเสริม	15.8	56.1	22.4	5.6	0.0	3.82	0.76	มาก	7
10. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ท่านได้รับมีความชัดเจนสามารถวัดผลได้	12.8	49.0	33.2	4.6	0.5	3.69	0.77	มาก	8
รวม						3.88	0.49	มาก	

จากตารางที่ 4.10 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
น้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
มาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับ
มากที่สุด

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ระดับของแรงจูงใจ
ในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.88$, S.D. = 0.49) โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตาม
บทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับมากที่สุด คือ การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้มี
โอกาสในการพัฒนาตนเอง ($\bar{x}=4.22$, S.D. = 0.56) ทั้งนี้เกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการ
ปฏิบัติงานในระดับมาก 8 ด้าน คือ มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้าน ($\bar{x}=4.20$, S.D.
= 0.70) การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรใน
หมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่ ($\bar{x}=4.14$, S.D. = 0.68) การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำ
ให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี ($\bar{x}=4.08$, S.D. = 0.66) ถึงแม้ว่าทางราชการจะไม่มีสวัสดิการ แต่ก็
จะยังคงเป็นเกษตรกรหมู่บ้านต่อไป ($\bar{x}=4.01$, S.D. = 0.77) การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การ
ยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี ($\bar{x}=3.88$, S.D. = 0.81) เกษตรกรในหมู่บ้านของท่านให้
ความร่วมมือเป็นอย่างดีในงานส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x}=3.82$, S.D. = 0.76) การปฏิบัติงานตาม
บทบาทหน้าที่ที่ท่านได้รับมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้ ($\bar{x}=3.69$, S.D. = 0.77) และการปฏิบัติ
หน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่จะไปทำกิจการอย่างอื่น ($\bar{x}=3.67$, S.D. = 0.79)
ส่วนแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับปานกลาง
คือ หน้าที่ความรับผิดชอบของเกษตรกรหมู่บ้านในปัจจุบัน ไม่มากเกินไปเกินความสามารถที่ท่านปฏิบัติได้
($\bar{x}=3.12$, S.D. = 0.99)

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
แบ่งเป็นประเด็น ได้แก่ 1) ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ
ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ
เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน
3) ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรใน
หมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้ 4) พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ 5) ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้าน การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 6) ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม 7) ช่วยแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไข ต่อไป และ 8) ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.11 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

การปฏิบัติงาน	ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติ ปาน กลาง (ร้อยละ)	ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	Mean	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ งาน	n = 196
1. รวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ				2.08	0.46	ปานกลาง	
1.1 จัดเก็บข้อมูลพื้นที่ปลูกพืช ภายในหมู่บ้านทุกเดือน	28.6	62.2	9.2	1.81	0.58	ปานกลาง	
1.2 รายงานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืช ภายในหมู่บ้านทุกเดือน	30.6	59.2	10.2	1.80	0.61	ปานกลาง	
1.3 แจ้งเตือนการระบาดของแมลงศัตรูพืช และโรคพืชต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกครั้งที่เกิดการระบาด	9.7	48.5	41.8	2.32	0.64	มาก	
1.4 แจ้งเตือนภัยธรรมชาติต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกครั้งที่เกิดภัย	9.2	36.2	54.6	2.45	0.66	มาก	
2. ปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน				2.35	0.49	มาก	
2.1 เป็นผู้รวบรวมปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และข้อมูลด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	9.2	53.6	37.2	2.28	0.62	มาก	
2.2 เสนอแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านให้คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	16.3	51.5	32.1	2.16	0.68	ปานกลาง	
2.3 เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน, ตำบล	7.1	38.3	54.6	2.47	0.63	มาก	

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 196						
การปฏิบัติงาน	ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติ ปาน กลาง (ร้อยละ)	ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	Mean	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ งาน
2.4 กระตุ้นให้เกษตรกรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน, ตำบล	7.1	40.3	52.6	2.45	0.63	มาก
2.5 สนับสนุน และปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน	4.1	52.0	43.9	2.40	0.57	มาก
3. ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามที่ได้วางไว้				2.38	0.52	มาก
3.1 ชักชวนให้เกษตรกรในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการต่างๆ ตามแผนที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ	5.1	49.0	45.9	2.41	0.59	มาก
3.2 กระตุ้นให้เกษตรกรทำงานตามแผนงานโครงการที่ได้รับ	7.1	49.5	43.4	2.36	0.61	มาก
3.3 สนับสนุนให้เกษตรกรได้ทำงานตามแผนงานโครงการที่ได้รับจนสำเร็จลุล่วง	4.6	52.6	42.9	2.38	0.57	มาก
4. พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ				2.34	0.46	มาก
4.1 พบปะเกษตรกรตำบลทุก 15 วัน เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ	8.2	69.9	21.9	2.14	0.53	ปานกลาง
4.2 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเกษตรกรตำบล ในด้านสถานการณ์การผลิตทางการเกษตร	5.6	54.6	39.8	2.34	0.58	มาก
4.3 สามารถโทรศัพท์ประสานงานกับเกษตรกรตำบลในเรื่องที่ต้องการคำแนะนำได้ตลอดเวลา แม้จะไม่ได้พบเกษตรกรตำบลโดยตรง	6.1	32.1	61.7	2.56	0.61	มาก
5.ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ				2.27	0.48	มาก
5.1 ทานหรือบุคคลในครอบครัวได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัย และได้มาตรฐาน	13.3	54.1	32.7	2.19	0.65	ปานกลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การปฏิบัติงาน	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	Mean	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ งาน
	น้อย (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)			
5.2 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ และเข้าร่วมโครงการประกันรายได้พืชเศรษฐกิจ	5.6	25.5	68.9	2.63	0.59	มาก
5.3 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมโครงการด้านการพัฒนาองค์กรเกษตรกร (วิสาหกิจชุมชน, กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, ยุวเกษตรกร)	19.4	40.8	39.8	2.20	0.74	ปานกลาง
5.4 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมโครงการรณรงค์การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในมันสำปะหลัง หรือการป้องกันกำจัดแมลงดำหนามหรือหนอนหัวดำในมะพร้าว	21.9	39.8	38.3	2.16	0.76	ปานกลาง
5.5 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนของท่านทุกครั้งที่ทราบว่ามีการเหล่านี้	19.4	40.3	40.3	2.21	0.74	ปานกลาง
6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม				1.97	0.48	ปานกลาง
6.1 เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน	25.0	52.0	23.0	1.98	0.69	ปานกลาง
6.2 เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้านโดยการเปลี่ยนแปลงของตนเองเป็นแบบอย่างต่อเกษตรกรรายอื่นๆ	24.5	50.5	25.0	2.01	0.70	ปานกลาง
6.3 เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้านโดยการบอกปากต่อปาก	4.1	45.4	50.5	2.46	0.58	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 196						
การปฏิบัติงาน	ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติ ปาน กลาง (ร้อยละ)	ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	Mean	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ งาน
6.4 เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรผ่านระบบ เสียงตามสายของหมู่บ้าน (หอกระจายข่าว)	63.3	28.1	8.7	1.45	0.65	น้อย
7. ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไข ได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตร ตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป				2.38	0.50	มาก
7.1 ให้คำปรึกษากับเกษตรกรใน หมู่บ้านเรื่องโครงการประกันรายได้พืช เศรษฐกิจได้	7.1	44.4	48.5	2.41	0.62	มาก
7.2 ให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้าน เรื่องการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐานได้	16.3	45.4	38.3	2.22	0.71	ปานกลาง
7.3 ให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้าน เรื่องการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	7.7	51.5	40.8	2.33	0.61	มาก
7.4 ให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้าน เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้	12.2	31.1	56.6	2.44	0.70	มาก
7.5 ให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้าน เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้	4.1	45.4	50.5	2.46	0.58	มาก
7.6 แจ้งให้เกษตรกรตำบลทราบ เมื่อท่าน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	4.1	38.8	57.1	2.53	0.58	มาก
8. ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจาย ข่าวสาร				1.80	0.39	น้อย
8.1 กระจายข่าวสารโดยการจัดประชุม	11.7	49.0	39.3	2.27	0.66	มาก
8.2 กระจายข่าวสารโดยโทรศัพท์	9.2	54.6	36.2	2.27	0.62	มาก
8.3 กระจายข่าวสารโดยการใช้เสียงตาม สายของหมู่บ้าน (หอกระจายข่าว)	62.2	28.1	9.7	1.47	0.67	น้อย
8.4 กระจายข่าวสารโดยการติดประกาศ	38.8	54.6	6.6	1.68	0.59	ปานกลาง
8.5 กระจายข่าวสารโดยการส่งจดหมาย	70.4	28.1	1.5	1.31	0.50	น้อย
รวม				2.07	0.35	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้

คะแนน 1.00 - 1.67	หมายถึง	ปฏิบัติได้ในระดับน้อย
คะแนน 1.68 - 2.25	หมายถึง	ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง
คะแนน 2.26 - 3.00	หมายถึง	ปฏิบัติได้ในระดับมาก

เกษตรกรหมู่บ้านได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = 2.07, S.D. = 0.35) ทั้งนี้เกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป (\bar{x} = 2.38, S.D. = 0.50) ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามที่ได้วางไว้ (\bar{x} = 2.38, S.D. = 0.52) การปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน (\bar{x} = 2.35, S.D. = 0.49) พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ (\bar{x} = 2.34, S.D. = 0.46) และร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (\bar{x} = 2.27, S.D. = 0.48) ส่วนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ รวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ (\bar{x} = 2.08, S.D. = 0.46) ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับน้อย คือ ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร (\bar{x} = 1.80, S.D. = 0.39)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง พื้นที่เช่า พื้นที่ทั้งหมด การเป็นผู้นำหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน สาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล ความรู้ในการปฏิบัติงาน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้วยการหาความเกี่ยวข้องของตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ Chi-square เพื่อทดสอบ 2 ตัวแปร ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรอิสระ กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตัวแปร	Pearson Chi-square	df	Asymp. Sig.
เพศ	155.111	155	0.482
อายุ	6116.098*	5890	0.020
ระดับการศึกษา	650.939	620	0.189
การประกอบอาชีพหลัก	640.989	620	0.271

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตัวแปร	Pearson Chi-square	df	Asymp. Sig.
การประกอบอาชีพรอง	491.126	465	0.194
จำนวนแรงงาน	901.713	1085	1.000
รายได้	14418.27*	14105	0.032
พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	7477.646	7285	0.056
พื้นที่เช่า	6610.884	6665	0.679
พื้นที่ทั้งหมด	11610.45	11470	0.177
การเป็นผู้นำหมู่บ้าน	159.994	155	0.375
การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ	155.552	155	0.472
การเป็นสมาชิกกลุ่ม	140.047	155	0.800
การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	332.156	310	0.185
สาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	4104.737	4030	0.202
การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน	2608.085*	2480	0.036
การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล	2197.838	2170	0.333
ความรู้ในการปฏิบัติงาน	1611.068	1550	0.137
การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน	5141.599**	4650	0.000
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	3828.203**	3565	0.001

* หมายถึง เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ อายุ รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และมีอีก 14 ตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงาน พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง พื้นที่เช่า การเป็นผู้นำหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน สาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล และความรู้ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างกับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ตัวแปร	n=196		
	Pearson Chi-square	df	Asymp. Sig.
1. ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริม การเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร จากเกษตรตำบล	691.945*	620	0.023
2. เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอ คำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที	721.257**	620	0.003
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการ ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	687.952*	620	0.030
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพาไปทัศนศึกษา และดู งานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้	652.703	620	0.176
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐราชการและ ภาคเอกชน	644.176	620	0.243
6. ในหมู่บ้านได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการเกษตร จากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	692.889	620	0.220
7. องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในพื้นที่ให้ ความสำคัญต่อการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านการเกษตร	677.585	620	0.054
8. ได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการส่งเสริม การเกษตรอย่างเพียงพอ	656.181	620	0.152
9. ได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน	722.064**	620	0.003
10. เมื่อมีโครงการส่งเสริมการเกษตรที่จะดำเนินงาน มักจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ก่อน	648.537	620	0.207

* หมายถึง เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ด้านปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เมื่อเกษตรกรหมู่บ้านมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที และการได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ การได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตร เพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรกรตำบล และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และมีอีก 6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพาไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในหมู่บ้านได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านการเกษตร ได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการส่งเสริมการเกษตรอย่างเพียงพอ และเมื่อมีโครงการส่งเสริมการเกษตรที่จะดำเนินงาน มักจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ก่อน

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ตัวแปร	Pearson Chi-square	df	Asymp. Sig.
1. การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี	711.360**	620	0.006
2. การเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง	467.345	465	0.461
3. มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	516.907*	465	0.048
4. ถึงแม้ว่าทางราชการจะไม่มีสวัสดิการ ท่านจะยังคงเป็นเกษตรกรหมู่บ้านต่อไป	663.748	620	0.109
5. การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี	488.494	465	0.218
6. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่	743.889**	620	0.000
7. การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่จะไปทำกิจการอย่างอื่น	693.878*	620	0.021
8. หน้าที่ความรับผิดชอบของท่านในปัจจุบัน ไม่มากเกินไป ความสามารถที่ท่านปฏิบัติได้	677.600	620	0.054
9. เกษตรกรในหมู่บ้านของท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในงานส่งเสริมการเกษตร	506.108	465	0.091
10. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ท่านได้รับมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้	594.892	620	0.759

* หมายถึง เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ด้านปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่ และการเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่จะไปทำกิจการอย่างอื่นและมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน และมีอีก 6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ถึงแม้ว่าทางราชการจะไม่มีสวัสดิการ ท่านจะยังคงเป็นเกษตรกรหมู่บ้านต่อไป การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี หน้าที่ความรับผิดชอบของท่านในปัจจุบัน ไม่มากเกินไป ความสามารถที่ท่านปฏิบัติได้ เกษตรกรในหมู่บ้านของท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในงานส่งเสริมการเกษตร และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ท่านได้รับมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความเกี่ยวข้องระหว่างอายุ กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

	สถิติ	ตัวแปร	Value
Nominal by Interval	Eta	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	0.477
		อายุ	0.909

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ แปรผลการวิเคราะห์ในลักษณะของความเกี่ยวข้องได้ว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความแปรผันร่วมกันมาน้อยเพียงใด โดยคำนวณหาได้จากอัตราส่วน สหสัมพันธ์ (Correlation ratio) หรือ Eta Square (E2) เมื่อ $E2 = (SSt - SSw)/SST$ ซึ่งอัตราส่วนนี้จะ บอกให้ทราบถึงปริมาณในการแปรผันของตัวแปรตามที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระนั้น เป็นค่าที่บอกถึงการพยากรณ์เหมือนค่า R² ในการวิเคราะห์ถดถอย โดย ถ้าทราบอายุของเกษตรกรหมู่บ้าน จะสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านได้ถูกต้องร้อยละ 47.7 ของความผันแปรการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ชนิดตัวแปร	สถิติ	value	Asymp.Std.Error	
Nominal	Lambda	Symmetric	0.361	0.020
By		การปฏิบัติงาน	0.032	0.023
Nominal		การได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน	0.796	0.029

จากตารางที่ 4.16 พบว่าการใช้การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนเป็นตัวแปรอิสระไปพยากรณ์การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี จะทำให้ลดความผิดพลาดในการพยากรณ์ได้ถึง ร้อยละ 79.6 และใช้ค่า Asymptotic Standard Error จะทำให้สามารถหาค่าประมาณแบบช่วงของค่าสถิติทดสอบได้ คือ การหาค่าประมาณแบบช่วงของ Lambda ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95.0 เมื่อต้องการพยากรณ์การปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี จากปัจจัยการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนที่ทราบ คือ

$$0.796 \pm 2(0.02) = (0.756, 0.836) \quad \text{นั่นคือ } 0.756 < \text{Lambda} < 0.836$$

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย 1) ปัญหาในการร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ปัญหาในการร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน 3) ปัญหาในการชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้ 4) ปัญหาจากการพบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ 5) ปัญหาในการร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 6) ปัญหาในการช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม 7) ปัญหาในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป และ 8) ปัญหาในการช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.17 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

n = 196

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ		
1.1 ไม่ทราบว่าจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ	21	10.4
1.2 หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการ รายงานข้อมูลที่ชัดเจน	71	35.1
1.3 ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป	45	22.3
1.4 ไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	54	26.7
2. ปฏิบัติงานในหมู่บ้านกำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตร ในหมู่บ้าน		
2.1 ตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคม หมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	38	18.8
2.2 ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	35	17.3
2.3 ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	25	12.4
2.4 ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่	55	27.2
2.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็น ความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน	53	26.2
3. ชักชวน กระตุ้น ให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานตามแผนการที่ ได้วางไว้		
3.1 ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน	52	25.7
3.2 เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ	15	7.4
3.3 กิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ไม่สอดคล้องกับความต้องการ	74	36.6
4. พบปะเจ้าหน้าที่ เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำ		
4.1 ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป	61	30.2
4.2 ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่มากเกินไป	3	1.5
4.3 ไม่สามารถจดจำความรู้ คำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด	65	32.2
5. ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทุกด้าน		
5.1 ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร	28	13.9
5.2 รู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก	18	8.9
5.3 การดำเนินงานส่งเสริมไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่จะทำกิจกรรม ในการผลิตทางการเกษตร	71	35.1

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 196		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกร และกระตุ้นให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติตาม		
6.1 ตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	18	8.9
6.2 ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตร	34	16.8
6.3 ขาดปัจจัยสนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้	61	30.2
6.4 ในบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะเห็นผลทำให้ไม่น่าสนใจ	55	27.2
7. ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป		
7.1 ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา	50	24.8
7.2 ไม่ทราบวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง	48	23.8
7.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ยาก	13	6.4
8. ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร		
8.1 ไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว	32	15.8
8.2 พื้นที่ในหมู่บ้านค่อนข้างกว้าง ทำให้ประสานงานได้ลำบาก	37	18.3
8.3 ไม่มีอุปกรณ์ช่วยกระจายข่าวสาร เช่น ในหมู่บ้านไม่ได้ใช้ระบบเสียงตามสาย หรือไม่มีหอกระจายข่าว	66	32.7

จากตารางที่ 4.17 พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ได้แก่

1) ปัญหาในการร่วมกับเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.1) เห็นว่าปัญหาเกิดจาก หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บ และการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน รองลงมา ร้อยละ 26.7 เห็นว่าไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 22.3 ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป และส่วนน้อย (ร้อยละ 10.4) ไม่ทราบว่าจะต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ

2) ปัญหาในการร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน พิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.2) เห็นว่าปัญหาเกิดจากการขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ รองลงมา ร้อยละ 26.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน ร้อยละ 18.8 เกิดจากตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ร้อยละ 17.3 เกิดจากไม่เข้าใจ

กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และส่วนน้อย (ร้อยละ 12.4) ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

3) ปัญหาในการชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.6) เห็นว่าปัญหาเกิดจากกิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาหนึ่งในสี่ของเกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 25.7) เห็นว่าปัญหาเกิดจากขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน และส่วนน้อย (ร้อยละ 7.4) เห็นว่าปัญหาเกิดจากเกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ

4) ปัญหาจากการพบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.2) ไม่สามารถจดจำความรู้ คำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด รองลงมาร้อยละ 30.2 ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป และส่วนน้อย (ร้อยละ 1.5) ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่มากเกินไป

5) ปัญหาในการร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.1) เห็นว่า ปัญหาเกิดจากการดำเนินงานส่งเสริมไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่จะทำกิจกรรมในการผลิตทางการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 13.9 เกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร และส่วนน้อย (ร้อยละ 8.9) เกษตรหมู่บ้านรู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก

6) ปัญหาในการช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 30.2 เห็นว่าปัญหาเกิดจากการขาดปัจจัยสนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้ รองลงมา ร้อยละ 27.2 เกษตรหมู่บ้านเห็นว่า ในบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะเห็นผลทำให้ไม่น่าสนใจ ร้อยละ 16.8 ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตร และส่วนน้อย (ร้อยละ 8.9) ตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

7) ปัญหาในการช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 24.8) ปัญหาเกิดจากตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา รองลงมา ร้อยละ 23.8 เกิดจากเกษตรกรหมู่บ้านไม่ทราบวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง และส่วนน้อย (ร้อยละ 6.4) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ยาก

8) ปัญหาในการช่วยเกษตรตำบลในการกระจายข่าวสาร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.7) ไม่มีอุปกรณ์ช่วยกระจายข่าวสาร เช่น ในหมู่บ้านไม่ได้ใช้ระบบเสียงตามสาย หรือไม่มีหอกระจายข่าว รองลงมา ร้อยละ 18.3 ปัญหาเกิดจากพื้นที่ในหมู่บ้านค่อนข้างกว้าง ทำให้ประสานงานได้ลำบาก และร้อยละ 15.8 ปัญหาเกิดจากไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ประกอบด้วย

6.1 การฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านใดที่เหมาะสมในการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยกำหนดหัวข้อเพื่อให้เกษตรกรหมู่บ้านเลือกตอบ จำนวน 10 หลักสูตร และเปิดโอกาสให้เขียนหัวข้ออื่นๆ ที่ต้องการเพิ่มเติมได้ โดยมีรายละเอียดดัง ตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน ในด้านหัวข้อหลักสูตรการฝึกอบรมเพิ่มเติม

n=196		
หลักสูตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.การจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร	128	63.4
2.โรคและแมลงศัตรูพืช	152	75.2
3.การจัดการฟาร์ม	85	42.1
4.การผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	117	57.9
5.การเป็นวิทยากรที่ดี	117	57.9
6.เศรษฐกิจพอเพียง	126	62.4
7. การจัดทำบัญชีครัวเรือน	102	50.5
8. การฝึกอบรมเสริมเพิ่มรายได้	139	68.8
9. การตลาดสินค้าเกษตร	128	63.4
10. ดินและปุ๋ย	150	74.3

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับด้านการฝึกอบรมเพิ่มเติม ผลการวิจัยพบว่า สามในสี่ของเกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 75.2) ต้องการรับการฝึกอบรมหลักสูตรโรคและแมลงศัตรูพืช รองลงมา เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 74.3 มีความต้องการฝึกอบรมหลักสูตรดินและปุ๋ย ร้อยละ 68.8 ต้องการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ร้อยละ 63.4 มีความต้องการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร เท่ากับหลักสูตรการตลาดสินค้าเกษตร ร้อยละ 62.4 ต้องการฝึกอบรมหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 57.9 ต้องการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เท่ากันกับหลักสูตรการเป็นวิทยากรที่ดี ร้อยละ 50.5 ต้องการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดทำบัญชีครัวเรือน และเกษตรกรหมู่บ้านเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.1) ต้องการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการฟาร์ม

6.2 กรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องอะไรบ้าง เพื่อให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รายละเอียดตามตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

n = 196		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ		
1.1 ควรมีคู่มือในการปฏิบัติงาน	1	0.51
2. ปฏิบัติงานในหมู่บ้านกำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตร ในหมู่บ้าน		
2.1 ควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	12	6.12
2.2 ควรมีบัตรประจำตัว	1	0.51
2.3 ควรมีเงินเดือน	1	0.51
2.4 ควรมีเสื้อทีม	1	0.51
3. ชักชวน กระตุ้น ให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานตามที่ได้ วางไว้		
3.1 ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช, ปุ๋ย	10	5.10
3.2 รัฐควรมีนโยบายประกันราคาขั้นต่ำพืชผลทางการเกษตร	4	2.04
3.3 รัฐควรสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน	1	0.51
3.4 ควรคัดเลือกเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพียง อย่างเดียว และเป็นผู้มีจิตอาสาจริงๆ เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	2	1.02
3.5 ควรสนับสนุนเครื่องมือการเกษตร	1	0.51
4. พบปะเจ้าหน้าที่ เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ		
4.1 ควรจัดอบรมบ่อยๆ และต่อเนื่อง	17	8.67
4.2 ควรเพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่	1	0.51
4.3 เกษตรตำบลควรเข้ามาพบปะและพูดคุยบ่อยๆ	1	0.51
4.4 ควรพาไปทัศนศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริ และ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการผลิต	3	1.53
4.5 ควรมีระยะเวลาการอบรมที่เหมาะสม อย่าให้น้อยเกินไป จนไม่รู้เรื่อง	1	0.51

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

	n = 196	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทุกด้าน		
5.1 ควรมีงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินการ	11	5.61
5.2 ควรสนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน	2	1.02
5.3 ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	1	0.51
6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกร และ กระตุ้นให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติตาม		
6.1 ควรส่งเสริมด้านวิชาการเชิงปฏิบัติ เช่น แปลงทดสอบ	6	3.06
6.2 ควรมีการวิจัยพืชอย่างละเอียดและต่อเนื่อง	1	0.51
6.3 ควรมีสื่อรูปแบบต่างๆ ที่ใช้ในการเสนอแก่เกษตรกร	6	3.06
7. ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้		
7.1 เสนอปัญหาให้เกษตรกรตำบล ลงพื้นที่จริง	1	0.51
8. ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร		
8.1 ควรแจ้งข่าวสารด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง	3	1.53
9. อื่นๆ		
9.1 ควรมีสื่อพิเศษในการเข้าร่วมโครงการต่างๆ	1	0.51

จากตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า มีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวน 93 คน (ร้อยละ 47.5) ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ดังนี้

6.2.1 รวบรวมข้อมูลสถิติต่างๆ เกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้มีคู่มือในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน

6.2.2 ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน กำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 6.12 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เกษตรกรหมู่บ้านมีบัตรประจำตัว เท่ากันกับเสนอแนะให้เกษตรกรหมู่บ้านมีเงินเดือนประจำ และเท่ากับให้เกษตรกรหมู่บ้านมีเสื้อทีมในการปฏิบัติงาน

6.2.3 ชักชวน กระตุ้นให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานตามที่ได้วางไว้ เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 5.10 เสนอแนะให้สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.04 เสนอให้รัฐจัดทำโครงการประกันราคาขั้นต่ำพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 1.02 ได้เสนอให้มีการคัดเลือกบุคคลที่เป็นเกษตรกรทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน และมีจิตอาสาจริงๆ และเกษตรกรหมู่บ้านส่วนน้อย (ร้อยละ 0.51) เท่ากัน เสนอให้รัฐสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน และให้รัฐสนับสนุนเครื่องมือการเกษตร

6.2.4 พบปะเจ้าหน้าที่เพื่อรับความรู้และคำแนะนำต่างๆ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 8.67 เสนอแนะให้จัดอบรมบ่อยๆ และต่อเนื่อง รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 1.53 เสนอแนะให้พาเกษตรกรหมู่บ้านไปดูงานโครงการพระราชดำริ และเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จด้านการผลิต เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่ เท่ากับ ให้เกษตรกรตำบลเข้ามาพบปะ และพูดคุยบ่อยๆ และเท่ากับเสนอแนะให้มีระยะเวลาฝึกอบรมให้เหมาะสม อย่าให้น้อยเกินไปจนไม่รู้เรื่อง

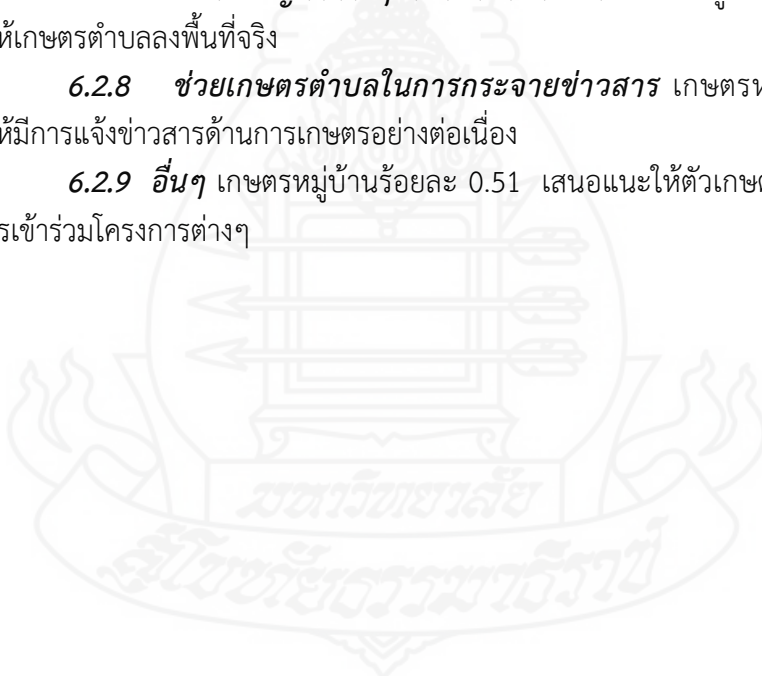
6.2.5 ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทุกด้าน เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 5.61 เสนอแนะให้หน่วยงานควรมีงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงาน รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 1.02 เสนอให้สนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน และเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 0.51 ได้เสนอให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

6.2.6 ช่วยกระจายความรู้ และความคิดที่ได้รับไปยังเกษตรกร และกระตุ้นให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติตาม เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 3.06 เสนอแนะให้ส่งเสริมด้านวิชาการเชิงปฏิบัติ เช่น แปลงทดสอบ เท่ากับการมีสื่อรูปแบบต่างๆ ที่ใช้ในการเสนอให้เกษตรกร และเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ควรมีการวิจัยพืชอย่างละเอียดและต่อเนื่อง

6.2.7 ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เกษตรกรตำบลลงพื้นที่จริง

6.2.8 ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้มีการแจ้งข่าวสารด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

6.2.9 อื่นๆ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ตัวเกษตรกรหมู่บ้านควรมีสื่อพิเศษในการเข้าร่วมโครงการต่างๆ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเกษตรกรหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 666 คน และขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 196 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากร โดยแยกรายอำเภอ เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายอำเภอแล้ว จึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิธีจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิด และแบบทดสอบ ซึ่งสร้างจากกรอบคิดในการวิจัย แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ตอนที่ 3 การนำบทบาทเกษตรกรหมู่บ้านที่ได้รับไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน โดยมีจำนวน 15 ข้อ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบโดยการศึกษานำร่อง (pilot study) กับประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 25 ราย โดยทำการทดสอบแบบสอบถามกับเกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี จำนวน 25 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.90 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากรตัวอย่างต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการอธิบายลักษณะข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ ส่วนสถิติที่ใช้ในการอธิบายความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ค่าโคสแควร์ Eta และ Lambda

1.3 สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรหมู่บ้าน เกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรรม และบางส่วนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน มีรายได้จากอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 376,212.40 บาทต่อปี และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 133,004.10 บาทต่อปี ส่วนมากมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองน้อยกว่า 10 ไร่ พื้นที่เฉลี่ย 28.85 ไร่ และเช่าที่ทำกินเฉลี่ย 37.93 ไร่

3) ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรหมู่บ้าน เกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่งมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเกษตรกรหมู่บ้านกว่าครึ่งไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และเกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรในชุมชนด้วย สำหรับการเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้านนั้น เกือบครึ่งได้รับการเสนอชื่อจากผู้นำชุมชน สำหรับสาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้านนั้น เกือบครึ่งเพราะได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรพบว่า สื่อมวลชนที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับข่าวสาร และติดตามเป็นประจำ คือ สื่อวิทยุโทรทัศน์ ส่วนสื่อบุคคลที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเป็นประจำ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.3.2 ปัจจัยความรู้ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

1) ความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกษตรหมู่บ้านโดยเฉลี่ยมีความรู้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก ส่วนหัวข้อความรู้ที่เกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง คือ การแปลงหน่วยผลผลิตพืช การระบาคศัตรูพืช บทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ประเภทของพืช แมลงศัตรูพืช และมีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องน้อยกว่าครึ่ง คือ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน

2) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน เกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$, S.D. = 0.67) โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมากในด้านต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานสามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรกรตำบลได้ทันที รองลงมาคือได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรกรตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.49) โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับมาก คือ การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง รองลงมา

คือ มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้าน การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่

1.3.3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.07$, S.D. = 0.35) โดยเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก ได้แก่ ชักชวนกระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามที่ได้วางไว้ และ บทบาทที่เกษตรกรหมู่บ้านช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป เป็นประจำ

1.3.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ อายุ รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน

1.3.5 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่สำคัญได้แก่

1.3.5.1 ปัญหาในการร่วมกับเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านหนึ่งในสามเห็นว่าปัญหาเกิดจากหน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจดทะเบียนและการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน รองลงมาเห็นว่าไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ข้อมูลที่ให้จดทะเบียนมีปริมาณมากเกินไป และส่วนน้อยไม่ทราบว่าต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ

1.3.5.2 ปัญหาในการร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านเกือบหนึ่งในสามเห็นว่าปัญหาเกิดจากการขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ รองลงมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน และเกิดจากตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร รวมทั้งเกิดจากไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1.3.5.3 ปัญหาในการชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้ พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านหนึ่งในสาม เห็นว่าปัญหาเกิดจากกิจกรรมการพัฒนาการเกษตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาหนึ่งในสี่ของเกษตรกรหมู่บ้าน เห็นว่าปัญหาเกิดจาก

ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน และส่วนน้อยเห็นว่าปัญหาเกิดจากเกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ

1.3.5.4 ปัญหาจากการพบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ พบว่า เกษตรหมู่บ้านเกือบหนึ่งในสาม ไม่สามารถจดจำความรู้คำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด รองลงมา ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป และส่วนน้อย ที่บอกว่าระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่มากเกินไป

1.3.5.5 ปัญหาในการร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม เห็นว่าปัญหาเกิดจากการดำเนินงานส่งเสริมไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่จะทำกิจกรรมในการผลิตทางการเกษตร รองลงมา คือ เกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร และส่วนน้อยเกษตรกรหมู่บ้านรู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก

1.3.5.6 ปัญหาในการช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม พบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม เห็นว่าปัญหาเกิดจากการขาดปัจจัยสนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้ รองลงมา เห็นว่า ในบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะเห็นผลทำให้ไม่น่าสนใจ ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตร และส่วนน้อยตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

1.3.5.7 ปัญหาในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป พบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสี่ เห็นว่า ปัญหาเกิดจากตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา รองลงมา เกิดจากเกษตรกรหมู่บ้านไม่ทราบวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง และส่วนน้อยนั้นประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ยาก

1.3.5.8 ปัญหาในการช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร พบว่า เกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสามไม่มีอุปกรณ์ช่วยกระจายข่าวสาร เช่น ในหมู่บ้านไม่ได้ใช้ระบบเสียงตามสาย หรือไม่มีหอกระจายข่าว รองลงมาปัญหาเกิดจากพื้นที่ในหมู่บ้านค่อนข้างกว้าง ทำให้ประสานงานได้ลำบาก และเกิดจากไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว

1.3.6 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้

1.3.6.1 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับด้านการฝึกอบรมเพิ่มเติม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรหมู่บ้านสามในสี่ต้องการรับการฝึกอบรมในเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช รองลงมาคือเรื่องดินและปุ๋ย ด้านการฝึกอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร และการตลาดสินค้าเกษตร ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน และการเป็นวิทยากรที่ดี ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน และด้านการจัดการฟาร์ม ตามลำดับ

1.3.6.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า มีเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 47.5 ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ในด้านต่างๆ ดังนี้

1.3.6.2.1 รวบรวมข้อมูลสถิติต่างๆ เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 0.51

เสนอแนะให้มีคู่มือในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน

1.3.6.2.2 ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน กำหนดแนวทางและแผนพัฒนา

การเกษตรในหมู่บ้าน เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 6.12 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เกษตรกรหมู่บ้านมีบัตรประจำตัว เท่ากันกับเสนอแนะให้เกษตรกรหมู่บ้านมีเงินเดือนประจำ และเท่ากับให้เกษตรกรหมู่บ้านมีเสื้อทีมในการปฏิบัติงาน

**1.3.6.2.3 ชักชวน กระตุ้นให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานตามที่
ได้วางไว้** เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 5.10 เสนอแนะให้สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.04 เสนอให้รัฐจัดทำโครงการประกันราคาขั้นต่ำพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 1.02 ได้เสนอให้มีการคัดเลือกบุคคลที่เป็นเกษตรกรทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเป็นเกษตรกรหมู่บ้านและมีจิตอาสาจริงๆ และเกษตรกรหมู่บ้านส่วนน้อย (ร้อยละ 0.51) เท่ากัน เสนอให้รัฐสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน และให้รัฐสนับสนุนเครื่องมือการเกษตร

1.3.6.2.4 พบปะเจ้าหน้าที่เพื่อรับความรู้และคำแนะนำต่างๆ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 8.67 เสนอแนะให้จัดอบรมบ่อยๆ และต่อเนื่อง รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 1.53 เสนอแนะให้พาเกษตรกรหมู่บ้านไปดูงานโครงการพระราชดำริ และเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จด้านการผลิต เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่ เท่ากับ ให้เกษตรกรตำบลเข้ามาพบปะและพูดคุยบ่อยๆ และเท่ากับเสนอแนะให้มีระยะเวลาฝึกอบรมให้เหมาะสม อย่าให้น้อยเกินไปจนไม่รู้เรื่อง

1.3.6.2.5 ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทุกด้าน เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 5.61 เสนอแนะให้หน่วยงานควรมีงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงาน รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 1.02 เสนอให้สนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน และเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 0.51 ได้เสนอให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

**1.3.6.2.6 ช่วยกระจายความรู้ และความคิดที่ได้รับไปยังเกษตรกร และ
กระตุ้นให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติตาม** เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 3.06 เสนอแนะให้ส่งเสริมด้านวิชาการเชิงปฏิบัติ เช่น แปลงทดสอบ เท่ากับการมีสื่อรูปแบบต่างๆ ที่ใช้ในการเสนอให้เกษตรกร และเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ควรมีการวิจัยพืชอย่างละเอียดและต่อเนื่อง

1.3.6.2.7 ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เกษตรกรตำบลลงพื้นที่จริง

1.3.6.2.8 ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้มีการแจ้งข่าวสารด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

1.3.6.2.9 อื่นๆ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ตัวเกษตรกรหมู่บ้านควรมีสื่อพิเศษในการเข้าร่วมโครงการต่างๆ

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ปรากฏผลดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านเกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:31) ที่ได้ทำการศึกษายบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่าเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย และสอดคล้องกับเกรียงไกร ไชโยฤทธิ์ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า หมอดินอาสาประจำตำบล ร้อยละ 98.5 เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 55.0 ปี ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ของสังคมชนบทไทย ที่เชื่อว่าเพศชายเป็นผู้นำครอบครัว สามารถออกไปหารายได้ และรับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งวิชาการความรู้ต่างๆ นอกบ้านได้ ส่วนเพศหญิงมักอยู่กับบ้านเป็นแม่บ้านทำงานในครัวเรือน แม้ว่าในสังคมปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้เพศหญิงมีสิทธิ และบทบาทเท่าเทียมกับเพศชายก็ตาม

2.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรรม และบางส่วนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน มีรายได้จากอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 376,212.40 บาทต่อปี และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 133,004.10 บาทต่อปี ส่วนมากมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองน้อยกว่า 10 ไร่ พื้นที่เฉลี่ย 28.85 ไร่ และเช่าที่ทำกินเฉลี่ย 37.93 ไร่ สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546: 34) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง มากกว่าครึ่งทำนาเป็นอาชีพหลัก มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 150,001 – 200,000 บาท และบางส่วนทำอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง รายได้ต่อปี ประมาณ 113,095 บาท และสอดคล้องกับเกรียงไกร ไชโยฤทธิ์ (2552: บทคัดย่อ) ที่พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.8 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.3 คน ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 28.0 ไร่ รายได้เฉลี่ย 96,412.12 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 64,168.48 บาท และมีภาระหนี้สินเฉลี่ย 146,587.78 ต่อครัวเรือน ต่างจากผลการศึกษาของ กัมปพล แก้วมีศรี (2545:32) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 5.4 คน มีข้อสังเกตว่าเกษตรกรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากกว่า ทำให้มีคนช่วยงานในครอบครัว จึงทำให้สามารถเสียสละ เวลาบางส่วน และอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคมได้

2.1.3 ข้อมูลด้านสังคม ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านเกือบครึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเกษตรกรหมู่บ้านกว่าครึ่งไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และเกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรในชุมชนด้วย สำหรับการเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ได้รับการเสนอชื่อจากผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้านนั้น เพราะได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน และมีความรักและศรัทธาในการเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ

กัมป์พล แก้วมีศรี (2545:38) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ สมัครเข้ามาโดยการชักชวนของผู้ใหญ่บ้าน และสอดคล้องกับ พัทธราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:65) ที่พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทองสมัครเข้ามาโดยการชักชวนของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า สื่อมวลชนที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับข่าวสาร และติดตามเป็นประจำ คือ สื่อวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากปัจจุบันระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า เข้าถึงทุกพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี จึงทำให้ทุกบ้านมีโทรทัศน์ใช้ ประกอบกับโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงชนทุกกลุ่ม และสามารถถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ได้ทั้งภาพและเสียงทำให้เข้าใจได้ง่าย ดังนั้นโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรหมู่บ้านได้ดีที่สุด ส่วนสื่อบุคคลที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเป็นประจำ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.2 ปัจจัยความรู้ การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2.2.1 ความรู้

ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกษตรกรหมู่บ้านโดยเฉลี่ยมีความรู้ในการปฏิบัติงานมาก ส่วนหัวข้อความรู้ที่เกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง คือ การแปลงหน่วยผลผลิตพืช การระบาดของศัตรูพืช บทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ประเภทของพืช แมลงศัตรูพืช และมีความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องน้อยกว่าครึ่ง คือ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน ถึงแม้ความรู้จะไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ก็ตาม แต่การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะการได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรกรตำบล และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งจากข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในความต้องการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านเกินครึ่งหนึ่งมีความต้องการความรู้ ถึง 9 ใน 10 หลักสูตร มีเพียงหลักสูตรการจัดการฟาร์มที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่ถึงครึ่งหนึ่งต้องการฝึกอบรม แต่ก็มีจำนวนเกษตรกรหมู่บ้านถึงร้อยละ 42.10 ที่ต้องการฝึกอบรม จะเห็นได้ว่า ความรู้ในการปฏิบัติงานยังคงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2.2.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

เกษตรกรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$, S.D. = 0.67) โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมากในด้านต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานสามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรกรตำบลได้ทันที รองลงมาคือได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรกรตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐราชการและภาคเอกชน

2.2.3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.49) โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับมาก คือ การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้าน การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ เอกรินทร์ โปตะเวช (2551:81) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐพล ชันธไชย (2526: 12) กล่าวว่า สิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะการเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี และการปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่จะไปทำกิจการอย่างอื่น อีกทั้งเกษตรกรหมู่บ้านมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.07$, S.D. = 0.35) ซึ่งสอดคล้องกับ อุไรวรรณ บุญสาสิทธิ์ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาเพื่อประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ใน ศสมช. จังหวัดลพบุรี พบว่า การปฏิบัติงานของ อสม. โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และนักวิจัย มธุรส (2549: 70) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 ตัวแปร คืออายุ รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน

1. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แสงจันทร์ ศรีทะวงษ์ (2540: 34) ได้ทำการศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ดความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับผลการดำเนินงานของ อสม. พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด คือการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. ได้แก่การ

ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนต่างๆ ในหมู่บ้าน ความร่วมมือของประชาชน และการได้รับการนิเทศติดตามงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับ เอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ ยุคนธ์ ชูดีปัญญาบุตร (2546:96) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเรื่องแรงสนับสนุนทางสังคมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ วรจิตร หนองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามขอบเขต ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน หากเกษตรกรหมู่บ้านมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที รวมทั้งการที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงาน เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง พาหนะ ที่เพียงพอและเหมาะสม และเมื่อเกษตรกรหมู่บ้านมีปัญหาในการปฏิบัติงานแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพูดคุยขอคำแนะนำได้ ก็จะทำให้เกษตรกรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับเอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ อุไรวรรณ บุญสาสิทธิ์ทักษ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ใน ศสมช. จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่าแรงจูงใจโดยรวมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุ แบบขั้นตอน พบว่า แรงจูงใจ สามารถอธิบายความผันแปรของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ไตรรอยละ 29.7 และ ชาตรี จันทรตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจมีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่และการเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้อง

กับปัจจัยในด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ที่พบว่า หากเกษตรกรหมู่บ้านมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรกรตำบลได้ทันที รวมทั้งการที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

3. อายุ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เนื่องจากคนที่มีอายุต่างกัน วัยต่างกัน ย่อมมีความต้องการที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ รัตติยา โตศรีพลับ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างจาก ชาตรี จันทรตา (2552: 79) ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีผลต่อการการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ ธวัชชัย วีระกิติกุล (2552: 73-76) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานจัดการหมู่บ้านสุขภาพ

4. รายได้ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะนารถ สิงห์ชู (2547 : 70-73) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตเทศบาลตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ สุพจน์ บุ่งอุทม (2549: 91) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และ สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า รายได้ต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 และธวัชชัย วีระกิติกุล (2552: 73-76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า รายได้ของอาสาสมัครสาธารณสุขมีความสัมพันธ์ในทางลบระดับต่ำ ($r = -0.16$) กับ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของ ชาตรี จันทรตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รายได้ ไม่มีผลต่อการการปฏิบัติงาน สาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ อภิสีทธิ บัญเกิด (2553:66) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวก และวรจิตร หนองแก (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.5 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่สำคัญได้แก่

2.5.1 ปัญหาในการร่วมกับเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูล ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่า เกิดจากหน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน การไม่ได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน จำนวนข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป และไม่ทราบว่าจะต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วันชัย ออสุข (2545: 77-79) ได้ทำการศึกษา ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของอาสาพัฒนาปศุสัตว์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ในการปฏิบัติงาน คือ ไม่ได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน ไม่มีสวัสดิการจากรัฐ ได้รับวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ และไม่ต่อเนื่อง ไม่ได้รับการฝึกอบรมทบทวนความรู้บ่อยๆ ทำให้ไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน

2.5.2 ปัญหาในการร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานใน หมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน พบว่า เกิดจากการขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน และเกิดจากตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร รวมทั้งเกิดจากไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจาก ในการพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนานั้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากหลายส่วนมาประกอบกันและ ต้องใช้ความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีจำนวนมาก ทำให้ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงอาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆเหล่านี้

2.5.3 ปัญหาในการชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้ พบว่า ปัญหาเกิดจากกิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมา เกิดจากขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน และส่วนน้อยเกิดจากเกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ เนื่องจากในการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการมีหลายขั้นตอนในการขอสนับสนุน อาจทำให้เกิดปัญหาล่าช้า ทำให้ระยะเวลาการดำเนินงานตามแผนล่าช้าตามไปด้วย อีกทั้งในการผลิตทางการเกษตร ในพืชบางประเภทไม่สามารถรอระยะเวลาในการดำเนินการได้ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และปัจจัยอื่นๆ จึงทำให้ไม่สอดคล้องกับการทำกิจกรรมตามแผนงานได้

2.5.4 ปัญหาจากการพบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้ หรือคำแนะนำต่างๆ พบว่า เกษตรกรหมู่บ้าน ไม่สามารถจดจำความรู้ คำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด รองลงมา ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ยค่อนข้างสูง ทำให้ความสามารถในการจดจำรายละเอียดต่างๆ มีจำกัด ทำให้ลืมขั้นตอนหรือกระบวนการบางส่วนไป อีกทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลจังหวัดชลบุรีในปัจจุบันมีจำนวนลดลง ทำให้ปริมาณมากขึ้น จึงทำให้เวลาในการพบปะกับเกษตรกรน้อยลง

2.5.5 ปัญหาในการร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ปัญหาเกิดจากการดำเนินงานการส่งเสริม ไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่จะทำกิจกรรมในการผลิตทางการเกษตร รองลงมา คือ เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร และส่วนน้อยเกษตรกรหมู่บ้านรู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่รัฐสนับสนุนล่าช้า ไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาในการทำกิจกรรมการเกษตร

2.5.6 ปัญหาในการช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม พบว่า ปัญหาเกิดจากการขาดปัจจัยสนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้ รองลงมา เห็นว่า ในบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะเห็นผลทำให้ไม่น่าสนใจ ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตร และเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมให้ความรู้เกษตรกรมุ่งเน้นในด้านความรู้ทางด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ได้คำนึงถึงความรู้ ทักษะ ทางด้านการถ่ายทอด การสื่อสารให้กับเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้เกษตรกรหมู่บ้านขาดความมั่นใจในการให้ความรู้ อีกทั้งความรู้ด้านการเกษตรไม่เคยหยุดนิ่ง มีการทดลองเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้ความรู้ใหม่ๆ ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็น

2.5.7 ปัญหาในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป พบว่า ปัญหาเกิดจากตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา รองลงมา เกิดจากเกษตรกรหมู่บ้านไม่ทราบวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง และส่วนน้อยนั้นประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ยาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากความสามารถและประสบการณ์ส่วนบุคคลไม่เท่ากัน ทำให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างกัน

2.5.8 ปัญหาในการช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร พบว่า เกษตรกรหมู่บ้าน ไม่มีอุปกรณ์ช่วยกระจายข่าวสาร เช่น ในหมู่บ้านไม่ได้ใช้ระบบเสียงตามสาย หรือไม่มีหอกระจายข่าว รองลงมาเกิดจากพื้นที่ในหมู่บ้านค่อนข้างกว้าง ทำให้ประสานงานได้ลำบาก และเกิดจากไม่มี เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากในบางพื้นที่เป็นพื้นที่ห่างไกล ทำให้การ ติดต่อสื่อสารลำบาก

2.6 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้

2.6.1 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทที่ได้รับ ด้านการฝึกอบรมเพิ่มเติม เกษตรกรหมู่บ้านต้องการรับการฝึกอบรมในเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช รองลงมาคือเรื่องดินและปุ๋ย ด้านการฝึกอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร และการตลาดสินค้าเกษตร ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยและได้ มาตรฐาน และการเป็นวิทยากรที่ดี ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน และ ด้านการจัดการฟาร์ม ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ความรู้ในด้านต่างๆ ยังเป็นสิ่งที่เกษตรกรหมู่บ้านต้องการเพื่อพัฒนาการ ปฏิบัติงานของตนเอง เนื่องจากเกษตรกรหมู่บ้านต้องการสร้างความมั่นใจ ในการปฏิบัติงานตามบทบาท ในการให้คำปรึกษาต่างๆ กับเกษตรกร และความรู้เป็นสิ่งที่มีการพัฒนาปรับปรุงอยู่ตลอด

2.6.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับในด้าน การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เกษตรกรหมู่บ้าน (ร้อยละ 47.5) ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงาน ในด้านต่างๆ ดังนี้

2.6.2.1 รวบรวมข้อมูลสถิติต่างๆ เกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ มีคู่มือในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน เนื่องจากเพิ่งมีการแต่งตั้งเกษตรกรหมู่บ้าน เมื่อ ปี พ.ศ.2552 ซึ่งระยะเวลาในการปฏิบัติงานยังไม่มากพอที่จะทำให้เกษตรกรหมู่บ้านเข้าใจ และมีความรู้ในทุกๆเรื่อง จึงต้องการเครื่องมือช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน

2.6.2.2 ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน กำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตร ในหมู่บ้าน เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 6.12 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และเกษตรกร หมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เกษตรกรหมู่บ้านมีบัตรประจำตัว เท่ากันกับเสนอแนะให้เกษตรกร หมู่บ้านมีเงินเดือนประจำ และเท่ากับให้เกษตรกรหมู่บ้านมีสื่อทิมในการปฏิบัติงาน เนื่องจากในการ ปฏิบัติงานต่างๆ มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานมาก ทำให้มีค่าใช้จ่าย ในการปฏิบัติงาน

2.6.2.3 ชักชวน กระตุ้นให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานตามที่ได้ วางไว้ เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 5.10 เสนอแนะให้สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย รองลงมา เกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.04 เสนอให้รัฐจัดทำโครงการประกันราคาขั้นต่ำพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 1.02 ได้เสนอให้มีการคัดเลือกบุคคลที่เป็นเกษตรกรทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเป็นเกษตรกร หมู่บ้านและมีจิตอาสาจริงๆ และเกษตรกรหมู่บ้านส่วนน้อย (ร้อยละ 0.51) เท่ากัน เสนอให้รัฐ สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน และให้รัฐสนับสนุนเครื่องมือการเกษตร

2.6.2.4 พบปะเจ้าหน้าที่เพื่อรับความรู้และคำแนะนำต่างๆ เกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 8.67 เสนอแนะให้จัดอบรมบ่อยๆ และต่อเนื่อง รองลงมาเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 1.53 เสนอแนะให้พาเกษตรกรหมู่บ้านไปดูงานโครงการพระราชดำริ และเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จด้าน

การผลิต เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่ เท่ากับ ให้เกษตรกรตำบล เข้ามาพบปะและพูดคุยบ่อยๆ และเท่ากับเสนอแนะให้มีระยะการฝึกอบรมให้เหมาะสม อย่ายาให้น้อยเกินไปจนไม่รู้เรื่อง

2.6.2.5 ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทุกด้าน เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 5.61 เสนอแนะให้หน่วยงานควรมีงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงาน รองลงมาเกษตร หมู่บ้าน ร้อยละ 1.02 เสนอให้สนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน และเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 0.51 ได้เสนอให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2.6.2.6 ช่วยกระจายความรู้ และความคิดที่ได้รับไปยังเกษตรกร และ กระตุ้นให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติตาม เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 3.06 เสนอแนะให้ส่งเสริมด้าน วิชาการเชิงปฏิบัติ เช่น แปลงทดสอบ เท่ากับการมีสื่อรูปแบบต่างๆ ที่ใช้ในการเสนอให้เกษตรกร และเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ควรมีการวิจัยพืชอย่างละเอียดและต่อเนื่อง

2.6.2.7 ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สามารถแก้ไขได้ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้เกษตรกรตำบลลงพื้นที่จริง

2.6.2.8 ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้มีการแจ้งข่าวสารด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

2.6.2.9 อื่นๆ เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 0.51 เสนอแนะให้ตัวเกษตรกรหมู่บ้านควรมี สิทธิพิเศษในการเข้าร่วมโครงการต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกร หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวม เกษตรหมู่บ้านสามารถนำบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากกรม ส่งเสริมการเกษตรทั้ง 8 บทบาท ไปปฏิบัติในพื้นที่ได้ในระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะจาก ผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

3.1.1.1 ควรมีแนวทางการสนับสนุน การติดตามการดำเนินงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้ชัดเจน อย่างต่อเนื่อง เพราะการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวม ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตร อำเภอ ควรมีแนวทางการสนับสนุน การติดตามการดำเนินงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้ ชัดเจน อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1.1.2 ควรกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูล การเกษตรที่ชัดเจน ให้กับเกษตรกรหมู่บ้าน พร้อมสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวอย่าง ชัดเจน และทั่วถึง

3.1.1.3 ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ให้เกษตรกรหมู่บ้านตามสมควร เช่น ค่าน้ำมันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกษตรกรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดีมากยิ่งขึ้น

3.1.1.4 ควรให้ความรู้หรือทบทวนความรู้ ในเรื่องของขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ความเข้าใจการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน วิธีการสื่อสารวิธีการถ่ายทอดความรู้ และหน่วยการจัดเก็บข้อมูลภาวะการผลิตพืช ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการปูพื้นฐานด้านวิชาการแก่เกษตรกรหมู่บ้าน เป็นการสร้างความมั่นใจ และความพร้อมให้เกษตรกรหมู่บ้าน โดยการให้ความรู้นั้น ควรใช้สื่อหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว สามารถสื่อได้ทั้งภาพและเสียงเข้าใจง่าย เกษตรกรหมู่บ้านให้ความสนใจ และติดตามรับชมอย่างสม่ำเสมอทุกวัน

3.1.1.5 ควรกระตุ้น และชักจูงให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ ที่สามารถเป็นผู้นำหรือตัวแทนเกษตรกรให้มากขึ้น เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยจะเห็นว่าอายุเฉลี่ยของเกษตรกรหมู่บ้านค่อนข้างสูง หากไม่มีผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเกษตร ต่อไปได้

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.2.1 ควรเล็งเห็นถึงความสำคัญ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน รัฐควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรหมู่บ้าน และเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของหมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินงานของเกษตรกรหมู่บ้าน สามารถดำเนินงานต่อไปได้ ก่อให้เกิดแผนพัฒนาการเกษตรที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านอย่างแท้จริง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน หรืออาสาสมัครเกษตรสาขาอื่น ซึ่งผลการวิจัยจะอำนวยความสะดวกเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร

3.2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้านในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการวางแผน หรือปัจจัยสนับสนุนให้กับเกษตรกรหมู่บ้านในพื้นที่ต่างๆ ต่อไป

3.2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน เช่น เกษตรกรในพื้นที่ ประชาชนทั่วไป องค์กรบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นการสะท้อนถึงบทบาท และความเป็นประโยชน์ของเกษตรกรหมู่บ้าน และอาสาสมัครเกษตรนั้นๆ ที่มีต่อการพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน หรือชุมชน ต่อไป

3.2.4 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านที่เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือ สภาพชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น จะทำให้ได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากคนในชุมชนในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

3.2.5 ควรวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตาม
บทบาทหน้าที่ เพื่อทราบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเกษตรกรหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2552) “คู่มือเกษตรกรหมู่บ้าน” (ออตสำเนา)
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงาน
 อาสาสมัครเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ (ออตสำเนา)
- กัมปภัช แก้วมีศรี (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำ
 หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
 ส่งเสริมการเกษตรสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาธิราช
- เกรียงไกร ไชยโพธิ์ (2552) “การศึกษาสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำ
 ตำบลในจังหวัดขอนแก่น” รายงานการศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร (2551) *คู่มืออาสาสมัครเกษตร* กรุงเทพฯ กระทรวงเกษตร
 และสหกรณ์
- คณิต ดวงหส์ดี (2537) “สุขภาพจิตกับความพึงพอใจในงานของข้าราชการตำรวจชั้น ประทวนในเขต
 เมืองและเขตชนบท ของจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จूरรัตน์ ลิ้มปวิทยากุล (2545) “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในศูนย์
 สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จีรพันธ์ กาญจนจิตตรา (2522) *การพัฒนาชุมชน* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- จำนงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์ (2543) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ฉัตรวรรณ องค์กรสิงห์ (2550) *สวัสดิการชุมชนคนไม่ทิ้งกัน* กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนาองค์กร
 ชุมชน
- ชาตรี จันทร์ตา (2552) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
 เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ณัฐพล ชันธไชย (2526) *การสร้างมาตรฐานวัดกำลังขวัญ* บทความเสนอต่อคณะกรรมการ ส่งเสริมการ
 วิจัยงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพฯ คณะรัฐประศาสนศาสตร์
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- เต็มศักดิ์ สุวรรณประเทศ (2521) “สังคมวิทยาเบื้องต้น” อ่างใน ประยูรธ สุขสมจิตร (2548)
 “บทบาทหน้าที่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ปฏิบัติการ ภายใต้การกำกับ
 ดูแลของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่” รายงานการวิจัย
 สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร

- ธวัชชัย วีระกิติกุล (2552) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยทักษิณ
- นที ขลิบทอง (2543) “การสร้างผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 12 หน้า 89 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2543) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 1 หน้า 26-27 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- นัญจภัศ มธูรส (2549) “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- _____ (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 1 หน้า 26-27 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ปิยะนารถ สิงห์ชู (2547) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตเทศบาลตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- ประยูทธ สุขสมจิตร (2548) “บทบาทหน้าที่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ปฏิบัติการภายใต้การกำกับดูแลของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่” รายงานการวิจัย สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร
- ฝ่ายยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (2551) “บทบาทของเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร” ชลบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (แผ่นพับ)
- พัชรารณณ์ แก้วน้ำใส (2546) “บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- พรชูลีย์ นิลวิเศษ (2545) “ผู้นำและการเป็นผู้นำในองค์กร” อ่างโน พัทธภรณ์ แก้วน้ำใส (2546) “บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ยุคนธ์ ชุตติปัญญาบุตร (2546) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง” ปัญหาพิเศษตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา
- รัตติยา โตศรีพลับ (2548) “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- ราชบัณฑิตยสถาน (2535) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- วรจิตร หนองแก (2548) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรศุภสกุล (2522) *กระบวนการกลุ่มศึกษา* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- วันชัย ออสุข (2545) “ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของอาสาพัฒนาปศุสัตว์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดลำพูน” การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศรณรงค์ ศุภขวลิต และวรงค์ดี เนตวงษ์ (2543) “การศึกษาสภาพความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล(อพต.) ที่ผ่านการฝึกอบรมในปี 2541 ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 3” *วารสารวิชาการปศุสัตว์เขต 4* 7,16 (ตุลาคม 2545-พฤษภาคม 2546) :46-52
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา(2542) *ทฤษฎีและแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์*. เชียงใหม่ โรงพิมพ์ดาว
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527) *ทฤษฎีและการปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อักษรพัฒนาพาณิชย์
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำกัต์ ดวงสุวรรณ และธิติพงษ์ ธรรมนุสร (2522) *จิตวิทยาสังคม* นนทบุรี ชัยศิริการพิมพ์
- สนิท สมัครการ (2510) *มานุษยวิทยาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาตไทย กรมราชทัณฑ์
- สมพงษ์ เกษมสิน (2521) *การบริหาร* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สุชา จันท์ธอม และพรสุรางค์ จันท์ธอม (2524) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- สุดา ภิรมย์แก้ว (2541) *มนุษย์กับสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุรรัตน์ คงสุวรรณ (2553) “การปฏิบัติงานตามบทบาทเกษตรหมู่บ้าน ในงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรหมู่บ้าน ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาส่งเสริมการเกษตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรัตน์ อยู่ยอด (2544) “ความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร” อังโน ณ์ภูงษ์ มจรุส (2549) “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ปัญหาพิเศษ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- โสภา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมนุษย์ (2518) *จิตวิทยาสังคมมนุษย์* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิชย์
- แสงจันทร์ ศรีทะวงษ์ (2540) “ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานโดยอาสาสมัครสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2541) *สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัย* ขอนแก่น ขอนแก่นการพิมพ์
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (2553) “สถิติการเกษตรจังหวัดชลบุรี ปี 2553/2554” (อัดสำเนา)
- สำนักงานจังหวัดชลบุรี (2553) จังหวัดชลบุรี (อัดสำเนา)
- อมรมิตร มงคลเคหา (2552) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- อภิสิทธิ์ บุญเกิด (2553) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา
- อุทัย หิรัญโต (2526) *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา มานุษยวิทยา* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- เอกรินทร์ โปตะเวช (2551) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Good, c. V. (Ed.). (1973). *Dictionary of education* .3rded. New York: McGraw-Hill.

- Sarbin Theodore (1972) *International Encyclopedia of the Social Sciences Vol. 13 and 14* New York. Pp 546 อ้างใน เกศรา อุดลยพิจิตร (2533) “การยอมรับบทบาทพัฒนากรเขตชานเมือง: การศึกษาเปรียบเทียบการคาดหวังบทบาทพัฒนากร โดยพัฒนากรและโดยคณะกรรมการสภาตำบล” วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- Vroom, V. H. (1990). *Manage people not personnel: Motivation and performance appraisal*. Boston: Harvard Business School Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

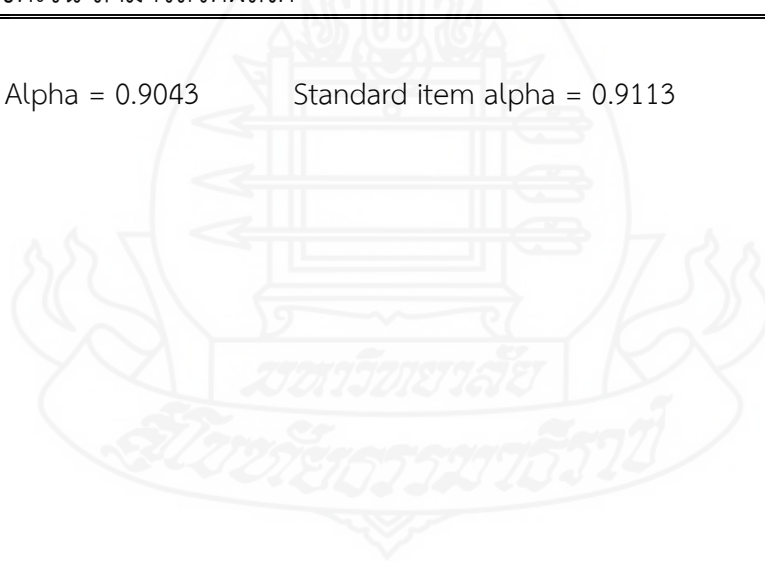
ตัวแปร	หัวข้อ	Square multiple Correlation	Alpha if item deleted
S1	ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรตำบล	0.8413	0.8957
S2	เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที	0.8912	0.8970
S3	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	0.9243	0.8949
S4	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพาไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้	0.8635	0.8988
S5	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	0.9353	0.8962
S6	ในหมู่บ้านได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	0.8285	0.8952
S7	องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านการเกษตร	0.9583	0.9031
S8	ได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการส่งเสริมการเกษตรอย่างเพียงพอ	0.9673	0.9053
S9	ได้รับคำแนะนำเชิงเพิกเฉย เบียดเบียน ในการปฏิบัติงาน	0.9677	0.8988
S10	เมื่อมีโครงการส่งเสริมการเกษตรที่จะดำเนินงาน มักจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ก่อน	0.8745	0.9008
L1	การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี	0.9231	0.8987
L2	การเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง	0.9344	0.8977
L3	มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน	0.9173	0.9017
L4	ถึงแม้ว่าทางราชการจะไม่มีสวัสดิการ ท่านจะยังคงเป็นเกษตรกรหมู่บ้านต่อไป	0.9164	0.9028
L5	การปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี	0.8535	0.9010

ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	หัวข้อ	Square multiple Correlation	Alpha if item deleted
L6	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่	0.9350	0.8969
L7	การปฏิบัติหน้าที่เกษตรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่จะไปทำกิจการอย่างอื่น	0.8966	0.9054
L8	8. หน้าที่ความรับผิดชอบของท่านในปัจจุบัน ไม่มากเกินไป ความสามารถที่ท่านปฏิบัติได้	0.6260	0.9126
L9	9. เกษตรกรในหมู่บ้านของท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในงานส่งเสริมการเกษตร	0.9671	0.8932
L10	10. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ท่านได้รับมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้	0.8384	0.8981

Alpha = 0.9043

Standard item alpha = 0.9113

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของเกษตรกรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับเกษตรกรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรีเป็นผู้ตอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
2. แบบสอบถามนี้มีจำนวน 5 ส่วน จำนวน 11 หน้า ประกอบด้วย
 - ส่วนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ
 - ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
 - ส่วนที่ 3 การนำบทบาทหน้าที่ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่
 - ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
 - ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ
3. แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรีปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้คำตอบของท่านจะนำมาประมวลผลและสรุปเสนอเป็นผลการวิจัยเท่านั้น โดยจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมและจะปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นความลับ โดยจะไม่เกิดผลเสียต่อตัวท่านแต่อย่างใด

นางสุวิสาส์ กันตอนันตพร

นักศึกษาปริญญาโทสาขาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....

ที่อยู่.....

เบอร์โทรศัพท์.....

คำชี้แจง : ให้ท่านเติมข้อความ หรือตัวเลขลงในช่องว่าง..... และใส่เครื่องหมาย ✓ ใน
 หน้าข้อที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา
 ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา
 ตอนปลาย, ปวช.
 อนุปริญญา , ปวส. ปริญญาตรี อื่นๆ (ระบุ).....
4. การประกอบอาชีพ
 - 4.1 อาชีพหลัก
 เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ
 อื่นๆ ระบุ.....
 - 4.2 อาชีพรอง (ถ้ามี)
 เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง อื่นๆ ระบุ.....
 - 4.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน..... คน
5. รายได้ของครัวเรือนต่อปี
 - 5.1 รายได้จากการทำงานภาคการเกษตร..... บาทต่อปี
 - 5.2 รายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรบาทต่อปี

6. พื้นที่ทำการเกษตร

6.1 ของตนเอง หรือพื้นที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า.....ไร่

6.2 เช่า.....ไร่

7. การดำรงตำแหน่งทางสังคม

7.1 ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 ไม่เป็น เป็น กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล คณะกรรมการหมู่บ้าน อื่นๆ (ระบุ).....

7.2 นอกจากเป็นเกษตรกรหมู่บ้านแล้วท่านยังเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 ไม่เป็น เป็น อาสาสมัครปศุสัตว์ ประมงอาสา อาสาสมัครด้านบัญชี อาสาสมัครสหกรณ์ เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาสมัครชลประทาน หมอдинอาสา อื่นๆ ระบุ.....

7.3 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกร หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 ไม่เป็น เป็น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร สภาเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ธ.ก.ส. อื่นๆ ระบุ.....

8. ท่านเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้านได้อย่างไร

 สมัครเอง ได้รับการเสนอชื่อจากผู้นำหมู่บ้าน, ชุมชน ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล, เกษตรอำเภอ) อื่นๆ (ระบุ).....

9. สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีความรักและศรัทธาในการเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน
- ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร
- ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน
- ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน, ชุมชน
- ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร
- อื่นๆ (ระบุ).....

10. ท่านรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากแหล่งใด และความถี่ในการรับข่าวสารใน 1 เดือน

ประเภทของสื่อ	ความถี่ในการรับข่าวสารต่อเดือน				ชื่อของสื่อ/รายการที่ท่าน ได้รับข้อมูล	
	ไม่ได้รับ	ได้รับ				
		1 - 2 ครั้ง	3 - 4 ครั้ง	5 - 6 ครั้ง		7 ครั้ง ขึ้นไป
1. สื่อมวลชน						
1.1 หนังสือพิมพ์						
1.2 วารสารทางการเกษตร						
1.3 แผ่นพับ						
1.4 โปสเตอร์						
1.5 วิทยุกระจายเสียง						
1.6 โทรทัศน์						

ประเภทของสื่อ	ความถี่ในการรับข่าวสารต่อเดือน				ชื่อของสื่อ/รายการที่ท่าน ได้รับข้อมูล	
	ไม่ได้รับ	ได้รับ				
		1 - 2 ครั้ง	3 - 4 ครั้ง	5 - 6 ครั้ง		7 ครั้ง ขึ้นไป
2. สื่อประเภทบุคคล						
2.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร						
2.2 ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.						
2.3 เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, กศน.						
2.4 เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน						
2.5 เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน ต่างๆ						
2.6 อื่นๆ ระบุ.....						

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2.1 การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

ข้อ ที่	การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1	ท่านได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริม การเกษตรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานส่งเสริม การเกษตรจากเกษตรตำบล					
2	เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ท่านสามารถพูดคุย และขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที					
3	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนหรือดูแล การปฏิบัติงานของท่านอย่างสม่ำเสมอ					
4	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพาท่านไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อ เพิ่มพูนความรู้					
5	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือท่านในการประสานงานกับหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน					
6	ในหมู่บ้านของท่านได้รับงบประมาณสนับสนุนด้าน การเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง					
7	องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในพื้นที่ของ ท่านให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนช่วยเหลือ ทางด้านการเกษตร					

ข้อ ที่	การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
8	ท่านได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการ ส่งเสริมการเกษตรอย่างเพียงพอ					
9	ท่านได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการ ปฏิบัติงาน					
10	เมื่อท่านมีโครงการส่งเสริมการเกษตรที่จะ ดำเนินงาน ท่านมักจะได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ ก่อน					

2.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน

ข้อ ที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่ แน่ใจ (3)	ไม่ เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (1)
1	การเป็นเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับ ถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี					
2	เมื่อท่านเข้ามาเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้ท่านมี โอกาสในการพัฒนาตนเอง					
3	ท่านมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเกษตรกร หมู่บ้าน					
4	ถึงแม้ว่าทางราชการจะไม่มีสวัสดิการสำหรับ การเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน ท่านจะยังคงเป็นเกษตรกร หมู่บ้านต่อไป					

ข้อ ที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่ แน่ใจ (3)	ไม่ เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (1)
5	ท่านคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี					
6	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านของท่านอย่างเต็มที่					
7	การที่ท่านปฏิบัติหน้าที่เกษตรกรหมู่บ้านไม่มีผลกระทบต่อเวลาที่ท่านจะไปทำกิจการอย่างอื่น					
8	ท่านคิดว่าหน้าที่ความรับผิดชอบของท่านในปัจจุบัน มากเกินความสามารถที่ท่านปฏิบัติได้					
9	ท่านรู้สึกว่าการเกษตรในหมู่บ้านของท่านให้ความร่วมมือกับท่านเป็นอย่างดีในงานส่งเสริมการเกษตร					
10	ท่านคิดว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ท่านได้รับมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้					

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน	การนำบทบาทไปปฏิบัติ		
	ไม่เคยปฏิบัติ (0)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (1)	ปฏิบัติเป็นประจำ (2)
1. ร่วมกับเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติข้อมูลต่างๆ			
1.1 ท่านจัดเก็บข้อมูลพื้นที่ปลูกพืช ภายในหมู่บ้านทุกเดือน			
1.2 ท่านรายงานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืช ภายในหมู่บ้านทุกเดือน			
1.3 ท่านแจ้งเตือนการระบาดของแมลงศัตรูพืช และโรคพืชต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกครั้งที่เกิดการระบาด			
1.4 ท่านแจ้งเตือนภัยธรรมชาติต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกครั้งที่เกิดภัย			
2. ร่วมกับองค์กรต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านพิจารณากำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน			
2.1 ท่านเป็นผู้รวบรวมปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และข้อมูลด้านการเกษตรของหมู่บ้าน			
2.2 ท่านเสนอแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านให้คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล			
2.3 ท่านเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน, ตำบล			
2.4 ท่านได้กระตุ้นให้เกษตรกรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน, ตำบล			
2.5 ท่านได้สนับสนุน และปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน			

บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน	การนำบทบาทไปปฏิบัติ		
	ไม่เคยปฏิบัติ (0)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (1)	ปฏิบัติเป็นประจำ (2)
3. ชักชวน กระตุ้น และสนับสนุนให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามที่ได้วางไว้			
3.1 ท่านเป็นผู้ชักชวนให้เกษตรกรในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการต่างๆ ตามแผน ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ			
3.2 ท่านเป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรได้ทำงานตามแผนงานโครงการที่ได้รับ			
3.3 ท่านร่วมสนับสนุนให้เกษตรกรได้ทำงานตามแผนงานโครงการที่ได้รับ จนสำเร็จจุล่ง			
4. พบปะเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรตำบล เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ			
4.1 ท่านพบปะเกษตรกรตำบลทุก 15 วัน เพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่างๆ			
4.2 ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเกษตรกรตำบล ในด้านสถานการณ์การผลิตทางการเกษตร			
4.3 ท่านสามารถโทรศัพท์ประสานงานกับเกษตรกรตำบลในเรื่องที่ต้องการคำแนะนำได้ตลอดเวลา แม้จะไม่ได้พบเกษตรกรตำบลโดยตรง			

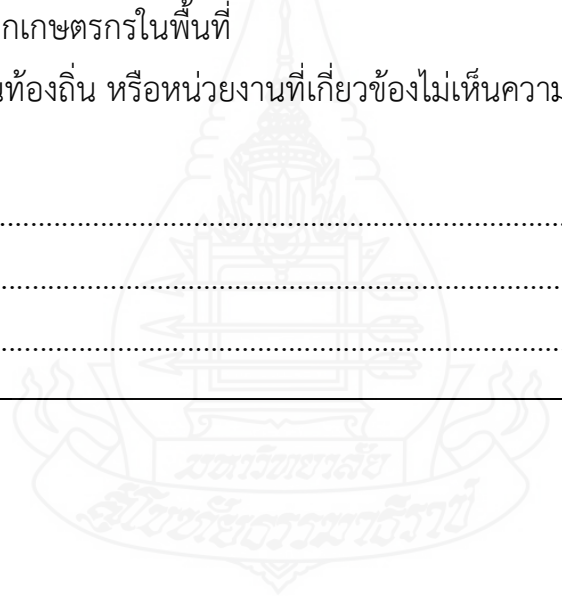
บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน	การนำบทบาทไปปฏิบัติ		
	ไม่เคยปฏิบัติ (0)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (1)	ปฏิบัติเป็นประจำ (2)
5. ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ			
5.1 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน			
5.2 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและเข้าร่วมโครงการประกันรายได้พืชเศรษฐกิจ			
5.3 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมโครงการด้านการพัฒนาองค์กรเกษตรกร (วิสาหกิจชุมชน, กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, ยูวเกษตรกร)			
5.4 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่าน ได้เข้าร่วมโครงการรณรงค์การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในมันสำปะหลัง หรือการป้องกันกำจัดแมลงดำหนามหรือหนอนหัวดำในมะพร้าว			
5.5 ท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับ การเลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนของท่านทุกครั้งที่ทราบว่ามีการโครงการเหล่านี้			
6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม			
6.1 ท่านเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน			
6.2 ท่านได้เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน โดยการเปลี่ยนแปลงของตนเองเป็นแปลงสาธิตต่อเกษตรกรรายอื่นๆ			

บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน	การนำบทบาทไปปฏิบัติ		
	ไม่เคยปฏิบัติ (0)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (1)	ปฏิบัติเป็นประจำ (2)
6.3 ท่านได้เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน โดยการบอกปากต่อปาก			
6.4 ท่านได้เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน ผ่านระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน (หอกระจายข่าว)			
7. ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป			
7.1 ท่านให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้านเรื่องโครงการประกันรายได้พืชเศรษฐกิจได้			
7.2 ท่านให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้านเรื่องการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐานได้			
7.3 ท่านให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้านเรื่องการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ			
7.4 ท่านให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้านเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้			
7.5 ท่านให้คำปรึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้านเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้			
7.6 ท่านได้แจ้งให้เกษตรกรตำบลทราบ เมื่อท่านไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น			
8. ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร			
8.1 กระจายข่าวสารโดยการจัดประชุม			
8.2 กระจายข่าวสารโดยโทรศัพท์			
8.3 กระจายข่าวสารโดยการใช้เสียงตามสายของหมู่บ้าน (หอกระจายข่าว)			
8.4 กระจายข่าวสารโดยการติดประกาศ			
8.5 กระจายข่าวสารโดยการส่งจดหมาย			

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ประเด็นปัญหา	ไม่มี	มี ระบุ
1. ร่วมกับ เกษตรกรผู้นำ และเกษตรกร ทั่วไปรวบรวม สถิติข้อมูลต่างๆ	☐	☐ ไม่ทราบว่าจะต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ ☐ หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน ☐ ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป ☐ ไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ☐ อื่นๆ ระบุ

ประเด็นปัญหา	ไม่มี	มี ระบุ
2. ร่วมกับองค์กร ต่างๆ และ/หรือ เจ้าหน้าที่เข้าไป ปฏิบัติงานใน หมู่บ้านพิจารณา กำหนดแนวทาง และแผนพัฒนา การเกษตรใน หมู่บ้าน	☐	☐ ตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ☐ ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ☐ ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ☐ ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ ☐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน ☐ อื่นๆ ระบุ

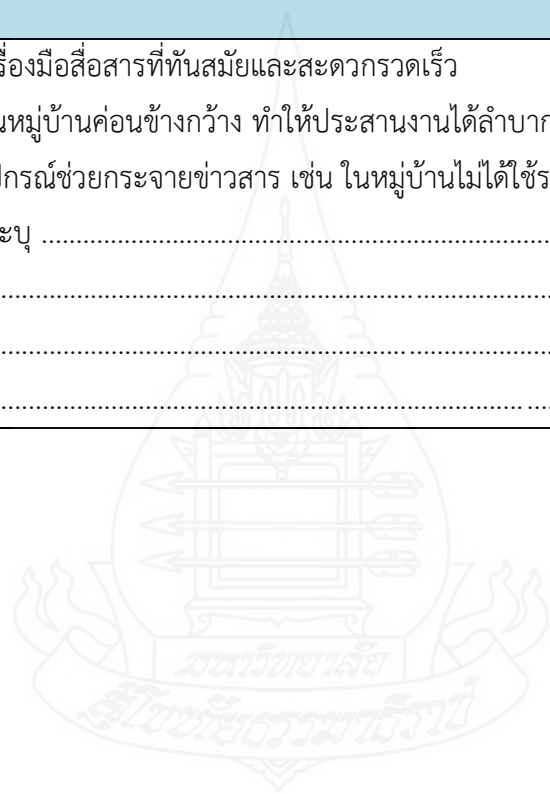

ประเด็นปัญหา	ไม่มี	มี ระบุ
3. ชักชวน กระตุ้น และ สนับสนุนให้ บุคคล หรือกลุ่ม บุคคลมีส่วน เกี่ยวข้องกับ การพัฒนา การเกษตรใน หมู่บ้าน ได้มี โอกาสร่วมกัน ทำงานตามที่ได้ วางไว้	☐	☐ ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน ☐ เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ ☐ กิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ☐ อื่นๆ ระบุ

ประเด็นปัญหา	ไม่มี	มี ระบุ
<p>4. พบปะ เจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรตำบล เพื่อ รับความรู้หรือ คำแนะนำต่างๆ</p>	☐	☐ ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป ☐ ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่มากเกินไป ☐ ไม่สามารถจดจำความรู้ หรือคำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด ☐ อื่นๆ ระบุ
<p>5.ร่วมในการ ดำเนินงานส่งเสริม การเกษตร</p>	☐	☐ ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร ☐ รู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก ☐ การดำเนินงานการส่งเสริมไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่จะทำกิจกรรมในการผลิตทางการเกษตร ☐ อื่นๆ ระบุ

ประเด็นปัญหา	ไม่มี	มี ระบุ
<p>6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม</p>	☐	☐ ตัวเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ☐ ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตร ☐ ขาดปัจจัยสนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้ ☐ ในบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลาเวลานานกว่าจะเห็นผล ทำให้ไม่น่าสนใจ ☐ อื่นๆ ระบุ
<p>7. ช่วยแก้ไขปัญหต่างๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้แจ้งเกษตรกรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป</p>	☐	☐ ตัวเกษตรกรหมู่บ้านเองขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหา ☐ ไม่ทราบวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง ☐ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ยาก ☐ อื่นๆ ระบุ

ประเด็นปัญหา	ไม่มี	มี ระบุ
8. ช่วยเกษตรกร ตำบลในการ กระจายข่าวสาร	☐	☐ ไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว ☐ พื้นที่ในหมู่บ้านค่อนข้างกว้าง ทำให้ประสานงานได้ลำบาก ☐ ไม่มีอุปกรณ์ช่วยกระจายข่าวสาร เช่น ในหมู่บ้านไม่ได้ใช้ระบบเสียงตามสาย หรือไม่มีหอกระจายข่าว ☐ อื่นๆ ระบุ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

1. ท่านคิดว่าเกษตรกรหมู่บ้านควรได้รับการพัฒนา หรือการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านใด หากท่านเห็นว่าการพัฒนาฝึกอบรมใดเหมาะสม ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

การพัฒนาฝึกอบรม	ควรมีการอบรม
1.การจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร	
2.โรคและแมลงศัตรูพืช	
3.การจัดการฟาร์ม	
4.การผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	
5.การเป็นวิทยากรที่ดี	
6.เศรษฐกิจพอเพียง	
7. การจัดทำบัญชีครัวเรือน	
8. การฝึกอาชีพเสริมเพิ่มรายได้	
9. การตลาดสินค้าเกษตร	
10. ดินและปุ๋ย	
อื่นๆ ระบุ.....	

2. ถ้าจะให้เกษตรกรหมู่บ้านทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

(ในนามของผู้ทำการวิจัยขอขอบพระคุณท่านอย่างมาก ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงในการตอบแบบสอบถามนี้ซึ่งจะทำให้การวิจัยนี้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของเกษตรกรหมู่บ้านต่อไปในอนาคต)

ภาคผนวก ค
แบบทดสอบความรู้

ชื่อ-สกุล.....

เกษตรกรหมู่บ้าน หมู่ที่..... ตำบล....

อำเภอ.....จังหวัดชลบุรี

แบบทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี

1. ข้อใดเป็นบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน
 - ก. รวบรวมสถิติข้อมูลการเกษตรต่างๆ
 - ข. กระจายความรู้ ไปยังเกษตรกรรายอื่นๆ และกระตุ้นให้นำความรู้ไปปฏิบัติตาม
 - ค. ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐแทนเกษตรกร
2. หน่วยที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลผลผลิตทางการเกษตรในรายงานภาวะการผลิตพืชคือ
 - ก. กิโลกรัม
 - ข. ตัน
 - ค. ลิตร
3. พืชใดต่อไปนี้เป็นพืชไร่
 - ก. มะม่วง
 - ข. พริก
 - ค. อ้อย
4. “1 ตัน” เท่ากับกี่กิโลกรัม
 - ก. 100 กิโลกรัม
 - ข. 1,000 กิโลกรัม
 - ค. 500 กิโลกรัม
5. ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน ท่านจะต้องรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของเกษตรกรให้กับใครเพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และเสนอเป็นแผนให้ อบต.
 - ก. คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - ข. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล
 - ค. ผู้ใหญ่บ้าน
6. เมื่อเกิดภัยธรรมชาติทำให้เกิดความเสียหายในแปลงพืชในหมู่บ้านของท่าน ท่านจะแนะนำให้เกษตรกรนำหลักฐานใดไปขอรับความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ
 - ก. สำเนาทะเบียนบ้าน + สำเนาบัตรประชาชน
 - ข. สำเนาทะเบียนบ้าน + สำเนาบัตรประชาชน + เอกสารสิทธิ์ หรือสัญญาเช่า + รูปถ่าย
 - ค. หลักฐานการขึ้นทะเบียนเกษตรกร + สำเนาทะเบียนบ้าน + สำเนาบัตรประชาชน + เอกสารสิทธิ์ หรือสัญญาเช่า + รูปถ่าย
7. โครงการประกันรายได้พืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด มีพืชใดบ้าง
 - ก. ข้าว, ข้าวโพด, อ้อย
 - ข. ข้าว, มันสำปะหลัง, ข้าวโพด
 - ค. ข้าว, อ้อย, ยางพารา
8. GAP (จี เอ พี) คืออะไร
 - ก. เกษตรดีที่เหมาะสม
 - ข. เกษตรอินทรีย์
 - ค. เกษตรผสมผสาน
9. ข้อใดไม่ใช่แมลงศัตรูมะพร้าว
 - ก. หนอนหัวดำ
 - ข. แมลงดำหนาม
 - ค. เพลี้ยแป้ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสุวิสาส์ กันตอนันตพร
วัน เดือน ปีเกิด	22 กันยายน 2520
สถานที่เกิด	เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2542
สถานที่ทำงาน	กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

